

2

Grafikai Szemle

Folyóirat a grafikai iparágak számára. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos. Főmunkatárs Gondos Ignác. Magyarországi Könyvnyomdászok és Rokonszakmabeliek Szakkörének kiadása. Megjelenik minden hónap végén. XXII. évfolyam XI. szám. 1912 november hó

A

FOLYÓIRAT
 1926/27 125
 EGYETEMI KÖNYVTÁR
 SZÉKESÉVÉLY

GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY EGÉSZ ÉVRE 6 KORONA, BEKÖTÉSI TÁBLÁVAL EGYÜTT 7 KORONA 40 FILLÉR
XXII. ÉVFOLYAM BUDAPEST, 1912 NOVEMBER HÓ TIZENEGYEDIK SZÁM

Szaktanfolyamainkról.

Az ezévi szaktanfolyamok előkészítése — amint már jeleztük — Körünk vezetőségének nagy gondot okozott. Az évtizedes kísérletezés után valóban legfőbb ideje volt, hogy tanfolyamainknak szilárd alapot teremtsünk s rendszeres tantervet állapítsunk meg. A mostani tanfolyamok szervezésénél fontolva mérlegeltük mindazon tanulságokat, melyeket az előbbi tanfolyamok eredményeiből leszürhettünk s meg-gondolva szabtuk meg a tanterv kereteit.

E lelkiismeretes előkészítés után október hó 6-án nyitottuk meg a tanfolyamot, melyre eddig összesen 72 szaktárs jelentkezett, akik közül 15-en a haladók csoportjába osztattak be. Az e hó végéig megtartott előadásokon átlag 52-en jelentek meg, akik rendkívüli ambíciót és szorgalmat tanusítanak s így remélhetjük, hogy a tanfolyamokat nagyon szép eredménnyel végezhetjük be. Erre enged következtetni azon körülmény is, hogy hallgatóink nemcsak szorgalmukkal jutalmazták Körünk áldozatkészségét, hanem a gyakorlatoknál kiváló sikert is érnek el, aminek hasznát ők — s közvetve a magyar nyomdászat is — látják s amely siker úgy az előadók, mint a Szakkör vezetőségének is nagy örömeire szolgál.

Kétségtelen, hogy a kecsgetető szép eredményt főleg az ujra rendszeresített vasárnapi oktatásnak tulajdoníthatjuk. A tanításra szánt $3\frac{1}{2}$ órai időt pompásan fel lehet használni céljának megfelelőleg. Az előadók kiaknázzák a hosszabb előadási időt a tantárgyak bővebb magyarázatára; a hallgatók viszont a vázlatkészítésnél nemcsak, hogy többet produkálnak, hanem az egy tárgygal hosszabb ideig való foglalkozás révén jobban és könnyebben, ugyszólván játszva vésik elméjükbe az előadók tanácsait, melyeket a gyakorlati életben figyelembe kell venniök.

A gyakorlati előadások közül a betüvetési ciklus október utolsó vasárnapján befejeztetett. E ciklust követte a névjegyek tervezésére szánt egy előadás, valamint a cégjegyek tervezésére tervbevett két előadás s mire e sorok az olvasók kezeibe kerülnek: már a levélfej-, levelezőlap-, levélboríték- és memorandum-tervezést fogják gyakorolni derék hallgatóink.

Az elméleti előadások sorát, mint már említettük, Schwartz Ármin szaklörténelmi előadása nyitotta meg s ezt követték Fröhlich Samu és Illyési István nyomtatástechnikai, Herzog Salamonnak a Typograph szedőgépről szóló előadásai, valamint Gondos Ignác, Rasofszyk Andor és Mittelmann Izidor szaktársak által megtartott korrektori és revizori teendőkről szóló szakelőadások.

Az üzemi bemutatások közül a Typograph szedőgép megtekintése került sorra s ezenkívül a gépmester szaktársak a Wörner-féle géppárat tekintették meg.

Amint e rövid összefoglalásból is kitűnik, a tantervet pontosan betartjuk, sőt közvetve bővítjük is, amennyiben a gépmester szaktársak részére fentartott elméleti előadásokon kívül számos üzemi tanulmányi kirándulás rendezését vette tervbe a Gépmesterkör agilis vezetősége, amelynek rendelkezése alá tartozik a tanfolyam nyomtatás-technikai része.

Tisztelettel kérjük

a nyomdatulajdonos urakat, művezető és mesterszedő szaktársakat, hogy a nyomdájukban készülő falí, előjegyzési, blokk- vagy zsebnaptárakból, valamint újévi üdvözlő-lapokból egy-egy példányt lapunk szerkesztőségének (Budapest, VIII, Conti-utca 4) beküldeni kegyeskedjenek. A beküldöttékről lapunk jövő évi első számában mondunk véleményt s azután kiállítási anyagunkhoz csatoljuk.

SAKKÖRI HIREK.

Az első házi estély. Körünk folyó évi november hó 30-ikán, szombaton este 9 órakor, a Katolikus-Kör dísztermében (IV, Molnár-utca 11. I. emelet), hangversenyyel egybekötött táncestélyt rendez, melyre a tisztelt szaktársakat becses családjukkal együtt ez uton is meghívja a Kör vigalmi bizottsága. A Kör tagjai, kik legalább október első hetétől tagok és pontosan fizetik tagdíjaikat, ingyenes családjegyét kapnak, mely egy ur és két hölgy részére érvényes és másra át nem ruházható. Különösen kérjük szaktársainkat, hogy jegyeiket *ne adják át másnak*, mert a belépésnél szigoruan ellenőrzik azt. Nem tagok belépő díja személyenként előre váltva 1'40 K, a pénztárnál 1'60 K. Jegyek előre válthatók a nagyobb nyomdák házipénztárosaínál, valamint Lakatos Péter drogériájában (Sándor-tér 4) és Kerschitz Antónia virágüzletében (Erzsébet-körút 15). A legközelebbi estélyt 1913 január 5-ikén rendezzük.

A Szakkör szaktanfolyamainak december havi programja. Szaktanfolyamunk kezdő hallgatói november 24-én kezdték meg a *levél-papír-, levélboríték-, levelezőlap- és memorandum-tervezést*, amely előadás-sorozat átnyulik a jövő év elejére is. A haladók pedig folytatják a mellékletek tervezését. Az elméleti előadások sorát december 4-én és 11-én gépmester előadó szaktársak nyomtatástechnikai előadásai fogják gazdagítani. Ezek után a Linotype-szedőgép elméleti ismertetése fog következni. A Linotype-gépek

ujabb, háromtáru, kilenc, illetve hatbetűs típusait pedig a Világosságban tekintjük meg december hó 26-án. Ezekre az előadásokra már most felhívjuk a szakértársak figyelmét.

A leipzig-i nemzetközi grafikai kiállítás megtekintésére szervezendő tanulmányutra szóló felhívásunk elég szép eredményre vezetett. Eddig jelentkezett a fővárosból 41, a vidékről 7 szakértárs: összesen tehát 48; ez a szám azonban nem teljes, mert számosan bejelentették, hogy a tanulmányuton résztvesznek, de a költségeket nem óhajtják részletekben befizetni. Ez utóbbiakkal együtt körülbelül 80-ra rag azoknak száma, akik a tanulmányuton résztvenni szándékoznak. A befizetések nyugtázását decemberi számunkban kezdjük meg. Itt említjük meg, hogy a jelentkezéseket ezentul is tudomásul vesszük, anélkül, hogy az elmaradt részleteket pótolni kellene, mindenesetre azonban ajánlatos a részletfizetést minél előbb megkezdeni, mert ez csak a résztvenni szándékozók előnyére szolgál. Felhívást, illetve a jelentkezés feltételeit kívánatra szívesen küldi lapunk szerkesztősége.

Lapunk belső címlapjára hirdetett pályázat határideje november 30-án lejár. E hó közepéig elég szépszámu hívás munka küldetett be s tudva azt, hogy a pályaműveket rendszerint csak az utolsó percben küldik be: reméljük, hogy e pályázatunknak is szép eredménye lesz.

BEKÜLDÖTTEK.

Az aradi Zlinszky-féle nyomdából beküldték a „Függetlenségi Naptár“ egy példányát. E naptár bekötési táblája eléggé ügyes rajzu s nyomtatása is jó. Belső kiállításáról csak annyit tartunk szükségesnek megjegyezni, hogy egyszerű és becsületes tipografus-munka, amilyet, más ilyenmő — ingyenes — munkánál ritkán tapasztalhatunk.

Máramarosszigetről Áron Ferenc szakértársunk küldött egy kisebb hirdetéskollekciót megbírálás végett, ama megjegyzés kapcsán, hogy a nyomda hiányos felszerelése lehetetlenné teszi a hirdetéseknek egy-egy betűfajtaból való szedését. A beküldött hirdetéseket tehát csak a sorcsoportosítás, szövegtagolás szempontjából teheljük bírálat tárgyává. Igaz örömmel állapítjuk meg, hogy Áron szakértárs teljesen átérzi az újabb szedésirányzatnak előnyeit s ezekhez igyekszik alkalmazkodni, illetve a hirdetések szövegének valóban legfontosabb részeit emeli ki, ami által azok igazán jó hirdetéseké válnak. Természetes, hogy a sokféle betűfaj nem válik előnyére a hirdetésnek, ezért azonban a legkevésbé sem lehet őt okolni.

Miskolcraól Béni Szigmond (Stamberger-nyomda) küldött be egy kartonra nyomtatott körlevelet, melyről

A tanfolyam valamennyi előadásáról részletes ismertetést kívánunk nyújtani és pedig a jobb munkák reprodukálásával kapcsolatban. Ezen ismertetések sorozatát, technikai okokból, csak lapunk karácsonyi számában kezdetjük meg. Egyben pedig jelezzük, hogy választmányunk határozata értelmében a tanfolyam munkáit az 1914. évi leipzig-i kiállításon is kiállítjuk. Mindezek alkalmasak arra, hogy hallgatóink ambícióját fokozzák. S mi nem is kívánunk mást tőlük, mint szorgalmat, melynek gyümölcset elsősorban ők fogják élvezni, s végül elvárjuk tőlük, hogy Körünknek hűséges és buzgó tagjaivá lesznek, akik az oktatás ellenértékéül eszméink szolgálatába szegődnek s azokat széleskörben propagálva, Körünk működésének fejlesztését előmozdítják.

A papir vízjegye nyomtatás szempontjából.

Épp úgy, mint sok esetben a papir anyagával összefüggő tulajdonságok, például helytelen foszlatás, vegyítés, enyvezés, simítás stb. a sik- és rotációs nyomtatásnál a gépmesternek nehézségeket támaszthatnak, szintugy más, látszólag alárendelt mellékkörülmények is okozói lehetnek a ki nem elégitő nyomtatásnak, melyek azonban a papir anyagával még sincsenek összefüggésben.

Igy alkalmam volt közelebb nagyalakú érdes, fényezetlen papírra nyomott többszínű műlapokat látni, melyeknél az egyes példányok közepe táján bizonytalan alakú, világos, vékony elmosódó vonalak mutatkoztak. Eredetük eleinte rejtélyesnek tűnt fel, míg egy példányt világossá felé tartva, megállapíthattam, hogy a vízjegy vonalai azok. A papir, bár minőségileg kitünő volt, e célra még sem felelt meg, mivel a benne levő vízjegy rajza a kész képeken meglátszott.

A papir vízjegye ugynevezett „valódi“ volt, melynek rajza a papírgép szitájába lesz beleszöve, miáltal azon pontokon kevesebb pép rakódik le; a papir tehát e pontokon vékonyabb s így áttetsző. Némely anyagnak megvan az a tulajdonsága, hogy a vízjegy rajzát nagyon plasztikus formában felveszi és megtartja, anélkül, hogy a további munkamenetben némileg is veszítene élességéből. Ilyen papírnál, de általában simított papírnál — főleg ha az még vastag is — a mély vízjegy veszélye a nyomtatásnál nagyobb, mint a vékony vagy simított papírnál, mivel a simítógép a bemélyedéseket is valamennyire kiegyenlíti. Természetes, hogy a vízjegy mély vonalait a festék takarni nem bírta, hacsak tulsok festéket vagy nagyon erős nyomást nem alkalmaznak, ami viszont maszatolódást okozna.

A vízjegy eszerint elég figyelemreméltó jelenség, mely a különböző papírneméknél más-más elbánást igényel. Fontos tehát a nyomtatás megkezdése előtt a papírt a vízjegy irányában megvizsgálni, annál inkább, mert lehetséges, hogy az iv felső oldala kifogástalanul nyomható, míg alsó oldala az említett kellemetlenséget okozná.

Sok esetben szabad szemmel nem lehet megállapítani, melyik az iv alsó vagy felső oldala. Alsó oldala alatt az értendő, melyben a vízjegy benyomódott, tehát gyártásnál a papírgép szitáját takarta. Gyakorlott, éles szemmel ugyan simított és simított papírnál is felismerhető ez, de esetenként még így is kétségek merülhetnek fel. Simitógépen készült vízjegy alsó oldala könnyen felismerhető, mert ennek vonalai élesen vésődnek a papírba,

A vízjegy vonalmélységének, valamint nyomtathatóságának megállapítására egy iv papírt tiszta formalapra vagy zárólemeze fektetünk, a festéktörökövet vagy más simatálpú tárgyat gummilappal, illetve posztóval bevonunk és a dörzsfelület fölött megerősítjük, ügyelve arra, hogy gyűrődések ne képződjenek rajta. Az így elkészített dörzsölőt a nyomáshoz használandó eredeti festékbe mártjuk és azt az ivre felhordjuk, kezeinkkel lehetőleg a nyomtatósajtó erő kifejtését utánozva. Ha a vízjegy vonalai e művelet után fehérek maradnak, vagy egyebekben foltot hagynak, ugy az iv hátlapján is megkíséréljük ezt. Ez egyszerű eljárással elejét vehetjük a további felesleges fáradozásnak és időt, pénzt rabló bosszuságnak.

Steinherz Miklós.

Betűvetési gyakorlatok.

(II.) Ha a betűk alapformáinak biztos és könnyű leírását a parafával elsajátítottuk, áttérhetünk a nádtoll, illetve szélesfejű tollak használatára. Gyakorlati fontosságuk azonban már kisebb, mert kezelésük nehezkesebb s így vázlatok készítésénél célszerűlenebbeknek bizonyulnak. Ha betűvetési képességünket továbbfejleszteni kívánjuk, azt ezen írószerek nélkül nem is tehetjük, mivel e fejlesztetebb eszközök segítségével sok finomságot vihetünk a betűkbe és azokban egyéniségünket is inkább hangsúlyozhatjuk.

Ezen íróeszközöket úgy kezeljük, hogy írás közben mindig ugyanazon helyzetben marad — ekkor váltakozva alap- és hajszálvonalat kapunk; míg ellenben, ha az eszközt úgy forgatjuk, hogy széles oldala mindig a meghuzandó vonal irányában van, akkor egyforma szélességű vonalokból alakul ki a betű. E vonalak vége, a parafa által irottakkal ellentétben, melyek gömbölydedek, ehelyütt sarkosak lesznek.

A parafával irt groteszkbetűk után a szélesfejű tollal vagy nádtollal egy uncial-alfabet és egy kurzivtipus leírásával folytassuk gyakorlatainkat, mint oly betűtípusokkal, amelyek ezen írószerszámok sajátosságainak leginkább megfelelnek, mivel az antiqua-jellegűnél, ahol a betűk szárai felső és alsó fej- illetve lábvonalakkal lesznek ellátva, írás közben már változtatni kell az eszköz állását. Ezek szerint az antiquatípus közelebb van a rajzolt, mint a vetített betűkhöz.

Ha már a parafa-íróeszköz kezelésénél figyelemmel kellett lennünk arra, hogy írás közben ne igen forgassuk, úgy a szélesfejű toll és nádtollnál még fontosabb erre ügyelni. Olyan helyzetben, midőn jobbról a bal irányban lefelé vezetve a tollat, hegyének oldalával szántjuk a papirozt, háromféle vastagságú vonalat különböztethetünk meg. És pedig: a jobbról bal felé huzott vékony (haj-) vonalat, a balról jobb felé huzott vastag (árnyék-) vonalat és a balról jobb felé vízszintes irányban huzott középvastagságú vonalat. A vonalnak ivbe történő hajlásánál képződnek az átmeneti vastagságú vonalak.

Ha a szélesfejű tollal leirt alfabetet valamilyen antiqua-jellegű betűtípussal összehasonlítjuk, úgy találjuk, hogy e két típus némely betűjének árnyék vagy hajvonala nem egyezik egymással. A szélesfejű toll rendes használatánál a merőlegesen huzott vonal mindig vastag; így tehát hiába próbálkoznánk meg, például az N betűt a szélesfejű tollal úgy leírni, hogy két merőlegese vékony, hajvonalu legyen. Alkalmazkodva a toll sajátosságaihoz, az N betű tehát eszerint fog kialakulni (N).

Egy jellemző tulajdonság is szemünkbe ötlük a szélesfejű tollal avagy nádtollal leirt betűk szemlélésekor (ha a tollat a rendes helyzetben tartottuk) és pedig az, hogy az árnyék- és hajvonal váltakozik egymással; ahol két vonal érintkezik, ott azok a legtöbb esetben különböző értékűek: az egyik árnyék- a másik hajvonal. Természetesen megváltozik ez a kép, ha a tollal írás közben forgatjuk. Ezt azonban ne kövessük, mert a betűkép ily módon stílusában megromlik. Egész más eset az, mikor az írásnál a toll állása a rendestől eltér ugyan, de ebben a helyzetben végig megtartjuk. Aszerint, amint az íróeszközt a kézben tartjuk, változatos típusokat alkothatunk.

A nádtollal leirt betűnél mérsékeltebb lévén az alap- és a hajvonal vastagsága közötti eltérés, lágyabb, hajlékonyabbaknak tetszenek a szélesfejű tollak által leirt betűk merevsége mellett.

A betűk árnyék- és hajvonalaira vonatkozóan jegyezzük meg magunknak, hogy e vonalak aszerint alakulnak, amint az írást végző kéznek könnyebbségére van. Így a betűknél mindig a jobb oldal felé huzott vonal a vastagabb.

A bemutatott alfabetek szándékosan egyszerűek, hogy a legkevesebb vonalokból legyenek képezhetők (lásd a két mellékletet). Hosszabb gyakorlatok úgy is arra ambicionálnak, hogy a betűket különböző variációban képezzük, különösen a kurziv betűk verzálisait, amit az öntödei betű törékeny anyaga különben nem enged meg.

szintén csak jót mondhatunk, dacára annak, hogy szedése nem a mai értelemben vett modern munka. A körlevél első oldala három színben nyomtatott, sorai jók, diszitése egyponos vonal és sorkeret diszkrét alkalmazásban. Az alapnyomatot elhagyhatta volna s ez esetben az egész oldalt körülfutó sorkeretet erősebb ornamentekekkel kellett volna összeállítani. Belső megoldása szintén egyszerű és szolid, de a kellő mértéken túl alkalmazott kockadiszit más kevésbé nyugtalanító diszitéssel kellett volna felcserélni. A körlevél nyomtatása kifogástalan.

KORREKTORI ROVAT.

Passzív — nem negatív! Sokszor lehet hallani azt a kijelentést: A korrektork munkája negatív. Ez helytelen. A korrektori foglalkozást esetleg lehet „passzív”-nak jelezni, minthogy a korrektori munka nem termel értékeket, vagyis nem hoz létre olyan tárgyakat, amelyek értéket képviselnek. A korrektori munka lényegében arra szorítkozik, hogy meglévő irodalmi termékeket, amelyeket kéziratból technikai uton sokszorosítás céljából más formába vittek át, úgy megmunkálni, hogy tartalmuknak és külsejüknak megfelelően új formájukban kifogástalanok legyenek. Ezt az áruforgalomból vett hasonlaltal így lehetne magyarázni: a nyersáru a korrektornak nemisítő tevékenysége folytán válik piacra alkalmassá. A korrekturaolvasás lélektanának területébe tartozik az a történet, amely az olvasandó szónak negációját szembeötlővé teszi. Például: elolvassuk ezt a szót: *kor* és meggyőződünk róla, vajjon nem áll-e a kéziratban *kör*. De a munkának ez a neme sem negatív, hanem a bajnak elejét vevő ténykedés; afféle intőjel ez, amit a korrektor önmagának állít. Negatív munka már magában véve ellentmondás.

Hlln. R.

Kétségtelen hibák. Egy német korrektork-szakértőnk a következőket írja a német korrektorkok szaklapjában: Tudvalevő, hogy a korrektornak a valóban kétségtelen hibákat akkor is ki kell jelölnie, ha azok a hibák a kéziratban vagy mintában már benn voltak, sőt még akkor is, ha azokat a hibákat a szerző vagy megrendelő a korrektura alkalmával idézte elő. Azonban különösen az utóbbi esetben a korrektorknak teljesen bizonyosságban kell lennie a dolog felől. De még ilyenkor is megjárhatja az ember. Egy revízió alkalmával fellünik nekem ez a cím: Stallachreiterstrasse 65. Hiszen én úgy tudom, hogy ennek az utcának nincs annyi házátszáma, megnézem tehát a lak- és címjegyzéket; csakugyan, 56-nak kell lenni. A hirdetés már régóta állt, valamely alkalommal eldugták a számokat. Hallgatagon kijelölöm a hibát és örülök, hogy a hirdető idáig nem vett észre semmit. No

de most aztán gyorsan érkezett a baj; a hirdető szándékosan hamis házzámot akart a hirdetésében, hogy a beérkező megrendelések-ből láthassa, vajjon lapunk olvasói küldték-e azokat. Tehát vigyázzunk hasonló esetekben, mert esetleg nagy kellemetlenséget okozunk magunknak. R—r.

A PAPIRSZAKMÁBÓL.

Szedő Gáspár papirkereskedelmi rt. cég alatt a fizetésképtelenné vált Szedő Gáspár és társa cég üzletének átvételére a főbb hitelezők — a Nezsideri papírgyártó rt., Rózsahegy papírgyártó rt., Első magyar papírgyártó rt., Hermaneci papírgyártó rt. és Jacob Krauss A.-G., Wien — 100.000 korona alaptőkével (500 darab 200 korona névértékű részvény) új vállalatot alakítottak. Az igazgatóság tagjai: Herz Vilmos, az Első magyar papírpapírt. igazgatója, Tannenbaum Lajos, a Nezsideri papírgyártó rt. igazgatója, Steiner Armin, a Rózsahegy papírgyártó rt. igazgatója, Krauss József, a Jacob Krauss A.-G. igazgatója és Kelemen Gyula dr., a Hazai bank igazgatója. Ügyvezető igazgató: Szedő Gáspár. Felügyelő bizottság: Lindner Albert, Siegmund Hermann, Herz Henrik dr. és Springer Dénes.

Felbert Gyula, a theresienthali papírgyártó magyarországi képviselője, raktárát V. ker., Árpád-utca 10. szám alá helyezte át. A cég a szakemberek figyelmét ez uton is felhívja a segélyező-egyesület most megjelent jubileumi emlékkönyvének papírjára, melyet ő szállított.

FELJEGYZÉSEK

Az üzleti grafikai kiállítás, melyről már előbbi számunkban is megemlékeztünk, az Iparművészeti Múzeum helyiségeiben megnyílt. A kiállításon látható anyag megtekintését melegen ajánljuk a szakértársáknak.

Nemzetközi könyvpiari és grafikai kiállítás Leipzig, 1914. A jelentékenyebb európai államok a kiállításon való részvételre már megnyerettek a több tengerentúli országgal a részvételre vonatkozó tárgyalások megindultak. A kiállítás elnöke, dr. Volkmann, megkezdte a kiállítást ismertető előadásait azon külföldi városokban, amelyek részvételére sulyt helyeznek. Így felkereste Zürich, Bern és Basel városokat, amelyekhez rövidesen Hollandia, Nagybritannia és Franciaország nagyobb városai csatlakoznak. A jövő év elején Dánia, Svédország, Norvégia, Magyarország, Olaszország és Oroszország kerestetnek fel. — A nemzetközi sajtókongresszus (Congrè international de la Presse périodique) a közelmúltban Párisban ülésezett, amely alkalommal elhatározták, hogy legközelebbi ülésüket a leipzigai kiállítás alkalmával Leipzigban tartják meg.

Ha valamely írószerszám technikájával alaposan megismerkedtünk és azt jól tudjuk használni, gyakorlataink közben ne szorítkozzunk csupán betűk írására, hanem kíséreljük meg apró sortöltöket, diszítő motívumokat is leírni, amelyet előbb ceruzával vázolhatunk fel.

Feladatul később kisebb szövegű cégkártya, levélfej, hirdetés vagy egyéb akcidensmunka leírását vegyük s vele kapcsolatban vonalkeret vagy néhány vonalból álló záródísz, monogramm alkalmazását. Ha e diszítést előbb le is vázoljuk, utána mégis a betű leírásához használt eszközzel leírjuk, hogy teljesen egykarakterű legyen a betűvel. Célunk lévén ez alkalommal mindent írni és semmit sem rajzolni.

Főeredménye betűvetési gyakorlatainknak mindenesetre az, hogy egyes sorok betűit, esetleg egész szövegrészt, tervezések alkalmával a vázlaton könnyen le tudjuk írni. Ne is várjuk, hogy betűvetési munkálkodásunk új betűformák vagy betűtípusok kialakulására vezessen. Kellő buzgalommal azonban annyira fokozhatjuk ebbeli képességünket, hogy rendkívüli esetekben, midőn a meglévő öntődei betűkészlet között nem találunk célunknak megfelelő betűt, magunk tervezte sorokkal dekorálhatjuk a nyomtatványt. Különösen reklámanyomtatványoknál használhatjuk nagy sikerrel.

Ilyen esetekben ne befolyásoltassuk önállóságunkat nyomtatott betűmintákkal; az első pillanatban is szembeötlő legyen, hogy az a betű, illetve sor írva van. S minél inkább jut kifejezésre ebben egyéniségünk, annál inkább volt az írott betűnek jogosultsága.

Iffj. Aigner Antal.

Az anyagbeszerzésről.

Minden évben kétszer: tavasszal és ősszel beálltanak a cégek ügynökei, hogy a nyomdákat a legutolsó újdonságokkal megkínálják. Ezeknek az ügynököknek nagy számára való tekintetből, nem szabad csodálkozni azon, ha nagyobb részük megbízatás nélkül hagyja el a nyomdát; különösen áll ez a betűöntődék ügynökeire. Mindezek dacára az előrelátó s nyomdájának nivójával törődő főnök nem zárkozhatik el attól, hogy a meglévő írásokhoz szükséges pótlékokat és egészen új betűfajokat rendeljen. S ez utóbbi esetben kell ügyelnie arra, hogy a megrendelendő betűfaj modern s a gyakorlatban jól használható legyen; ezt azután oly mennyiségben kell megrendelnie, hogy a racionális üzemnek megfelelő legyen. Sokszor hallottuk egyik-másik szaktársunkat, hogy mennyire nehéz a dolga, mert a nyomda számtalan betűfajjal van ugyan felszerelve, de minden betűfajból csak egy-egy minimum, vagy még ennél is kevesebb rendeltetett meg s emiatt állandóan betűket kell keresgélni s szedések-ből kihuzogatni, sőt egyes betűfajokból nincs is meg minden fokozat, ami nem csekély mértékben gátolja a szedőt munkájának tökéletes elvégzésében. Hát bizony baj, ha egy betűfajnak csak 3—4-féle fokozatát rendel meg a főnök s még kellemetlenebb, ha nem olyan mennyiségben, amennyire a nyomdaüzemben feltétlenül szükség van, miáltal betűkeresgéssel kell elpazarolni a drága időt. Nálunk az ilyen célszerűtlen megrendelés nem ritkaság, pedig azok a főnökök is beláthatnák egy amerikai nyomdatulajdonos ama kijelentésének igazságát, hogy: „Az anyag mindig olcsóbb, mint a munkaidő; ha mindegyik szedő naponta csak 10 percet betűket keresne, évente többre kerülne, mint 10 garnitúra irás.” Az ujonnan rendelt betűanyagot azután nem is szabad üvegbura alá rejteni s csak különleges nyomtatványokhoz használni; pedig sok nyomdában ezt az elvet vallják, holott tudhatnák, miszerint az anyag annál hamarabb kifizetődik, minél gyakrabban használják s egy főnöknek valóban csak az lehet az érdeke, hogy az üzembe fektetett tőkéje minél előbb megtérüljön — kamatostul. Viszont azonban ez megköveteli, hogy a sűrű használatnak kitett betűket ne kelljen keresgélni s ez a rendszeres felramolás által érhető el, ha egyébként nincs kellő mennyiség a kérdéses betűfajból. Mindezekből is látható, hogy anyagbeszerzésben takarékoskodni annyi, mint időt és pénzt pazarolni, ellenben a dus beszerzés időmegtakarításhoz vezet s emellett növeli a szedők munkakedvét is, mert az anyagkeresgélés nem tartozik a legkellemesebb mulatságok közé.

Sch.

A nyomdai gépek alapozási kérdése.

Azok a panaszok, melyek meglehetősen gyakran a könyvnyomdai gépekre hallhatók, legtöbbször — a gépekkel való helyes bánásmódot feltételezve — azoknak alapozására vezethetők vissza. A gyorsajtók zökkenő és csuszató működésének oka rendszerint az alapnak gyenge építkezési voltában keresendő. Ennélfogva öregebb épületekben elhelyezett üzemeknél igen célszerű ily gépeket lehetőleg a pincehelyiségben felállítani, mert itt az alapot egy falazattal könnyen a céljainknak megfelelően tudjuk erősíteni. Tehát oly gépek számára, melyek sineken való mozgást végeznek, mint például egyszerű gyorsajtók, gyors gyalogépek stb. külön tartó-alapot kell építenünk 25—30 cm. erősséggel. Ezen tartó-alapokat jóminőségű égetett téglából és cementhabarccsal célszerű építeni; különösen a portland-cement teszi igen összetartóvá az ily aláfalazást. Ujabbban igen előnyösen vált be mindazon gépeknél, ahol a géplökések által okozta rázkódtatást a lehetőségig el akarjuk tüntetni, oly alapfalat készíteni, melynél a cementkötőanyag helyett, vékony aszfalttréteget használunk a téglák kötőanyagául. Ez esetben a rázkódtatásokat nagy mértékben mérsékli a fellépő rugalmassági erő. Tanácsos géprendelések alkalmával, a gép szállítója által előre megadni a gép alapjának méreteit azon célból, hogy a gép megérkezésekor az alap már készen álljon s ami fő, jól kiszáradva legyen. Az újabb gyáregépítkezéseknél az ily alapozás már nem lesz szükséges, mert ezeknél a padozat vasbetonból lesz készítve, amely elegendő tartó erőt nyújt nemcsak a pincehelyiségekben, hanem még a magasabb emeleteken is. Könnyű gépek, melyek kizárólag körforgó mechanizmussal bírnak, mint például mörögépeknél, körfűrészeknél, ugyancsak lassan dolgozó gépek, mint például tömöntődeberendezések ily erős minőségű padlózatot elegendő tartással bírnak. Ily esetekben legfeljebb szükséges lehet 10 cm. átmérőjű fatalpakat alkalmazni, 5 cm. erős deszkát alapzatul használni, mert ezáltal a gép sulya a padlózatnak nagyobb területére oszlik el s így a rezgés lehetetlenné válik.

Szakkörökben gyakori az a vélemény, hogy éppen a sulyos gépeknek van szükségük minél kitünőbb közalapzatra. Ez a vélemény azonban gyakran téves! Téves, mert gyakran oly eset fordul elő, midőn a suly nincs az alapozással összefüggésben. Például az egy- és kétfordulatu gépeknek a járása sokkal nyugodtabb, mint az egyszerű gyorsajtóé, melynél a nyomtatóhenger fel lesz fogva, ami által a gép többé-kevésbé erős rázkódtást szenved, továbbá a taliga ideoda dobálódása, mely bár a légütkező által mérsékelte, mégis némi rezgést idéz elő. Ezek a fellépő erők az egy- és kétfordulatu gépeknél teljesen elenyésznek és ezáltal éppen ezeket a sulyos gépeket vagyunk képesek jobb minőségű padlózatot akár emeleten is elhelyezni.

Tehát láthatjuk, hogy az alapozás kérdése eléggé kényes ügy s új gépek felállításánál, meglehetősen fontosságot kell neki tulajdonítani. E kérdés ügyes megoldása sok kellemetlenségtől szabadítja meg úgy a szállítót, mint a nyomdatulajdonost s ami a fő sok költségmegtakarítással jár. A jó alapozás kevesebb költséggel jár, mint a javítás, mert ennek okvetlenül be kell következni akkor, ha a jó alapozást sajnáljuk.

Go.

Antikva-fraktur. Több évtizedes kísérleteinek tanulságait adta közre egy füzetben A. Hirschmann német tanár, melyben az antikva-fraktur kérdéshez szól. Szerinte „a fraktur kiszorítására irányuló törekvést a német nép ellen intézett bűnös merényletnek kell tekinteni, mivel a fraktur olvashatóbb és kiméletesebb a szemre az antikvánál“. Megokolja pedig ezt olyképp, hogy nem a geometriai egyszerűség (antikva), hanem a karakterisztikus különfeleség (fraktur) a főfeltetele a könnyű olvashatóságnak. Optikai vizsgálódásainál az antikvát alacsonyabb fejlődési fokon megállapodott, kevésbé alkalmas formájú betűnek találta. — Ugy hisszük, a tudós tanár hosszú vizsgálódásai ellenére sem vitte dülőre a kérdést.

St-rz.

Nemzetközi naptárkiállítását rendez 1913 januárjában a Graphische Gesellschaft Österreichs, amelylyel kapcsolatban a naptárkészítés technikáját is bemutatják. Kíváncsok, hogy a gyakorlati értékkel bíró, érdekeknek és tanulságoknak igéző kiállításban mi magyarok is minél tömegesebben vegyünk részt. Küldemények az egyesület címére (Wien, VII., Seidengasse 17) küldendők.

Ujsághirdetések kiállítása nyílik meg Londonban a jövő év tavaszán. Művészi ujsághirdetések kiállítása lesz ez. A kiállítás igen érdekesnek és tanulságosnak ígérkezik, mert az illusztráló-technika rendkívül nagyot fejtett, a hirdetés-faragók közé sok tehetséges művészember állott be s ezek munkái, valamint a hirdetés fejlődése a mai művészi nivógé lesz szemléltetővé téve. A hirdetések és egyéb reklámnyomtatványok rajzolása ma már hivatás s a külföldön sok embert foglalkoztatnak ilyenmű rajzok előállításával. Ujabbban mindinkább teret hódítanak a rajzolt nyomtatványok nálunk is. Ugy tervezik, hogy francia, angol és német lapok és folyóiratok hirdetéseit mutatják be. És pedig nemcsak az eredeti rajzokat, hanem magukat az ujságlapokat is. Együtt látni a kiállítás anyagában az egész század óriási fejlődését az ujsághirdetés technikájában, mindenestre tanulságos lesz. Látnivaló itten, hogy az ujsághirdetés milyen igényeket támaszt a művészen szemben és látnivaló lesz különösen, hogy a betűk alakjában s a hirdetés folthatását illetőleg valóban mekkorát haladt a nyomdai-ár. A kiállítást bemutatják több német városban is.

A Franklin-Társulat nyomdai szakbizottsága által igazgatójuk, Hirsch Lipót nevére — a nyomdászati körül szerzett elévülhetetlen érdemeiért ötvenéves nyomdászáságának jubileuma alkalmából — örök időre létesített 4000 koronás alapítvány kamatait, melyek minden évben Lipót-napián kerülnek szétosztásra, ez évben hat intézeti rokkant szaktárs élvezte.

Vállalati hírek. A Magyar sokszorosító műipar Rt. felsz. a felzámoló megegyeztek egy müncheni érdekcsoporttal a vállalatnak egy tételben való eladására nézve. Az adás-vétel megerősítése végett november 18-ra rendkívüli közgyűlést hívtak össze, amelyen — mint-hogy az alaptőke majdnem egészen elveszett — a részvénytőke teljes leírását is kimentették. — Az Országos központi községi nyomda Rt. október 29-én tartott közgyűlésén az alaptőkét 76.950 koronáról 30.780 koronára szállította le, a részvények névértékének 25 koronáról 10 koronára való lebélyegzése útján. — A Franklin-társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Rt. 1912. évi június végén lezáró mérlege 891.248 korona (az 1910-II. üzletévben 843.379 korona) bruttó jövedelmet mutatott

A táblázat és a szöveg összefüggése.

Illusztrált művekben a képeknek nagy általánosságban az a hivatásuk, hogy diszitsék az oldalakat; a szövegrészt ne tagolják szét, vagyis a szövegből ne essenek ki, hanem oly módon illesztessenek a szöveg közé, hogy a szedéssel ugyyszólván összekapcsoltassanak és így egy teljes egészet, nem pedig az egésznek csupán egy részét képezzék. Ugyanez a szabály áll a táblázatokkal vegyes művek szedésére is; itt is a táblázat a szövegrészhez tartozik, mert annak kiegészítő része, tehát összekötendő. Ezt azonban semmiesetre sem mozdítjuk elő azáltal, ha a fehér mezőbe, mint azt a jelen közleményünkhöz tartozó mellékletünkön látható 1. példa mutatja, a hézagok kitöltéséül néhány szépségtapaszt ékelünk. Az ilyesmivel a fehér sikkat eltüntetjük ugyan, ámde az oldalt nem kapcsoltuk egybe. Ellenkezőleg, határozottan megállapítható, hogy azok csak közönségesen a szedő zavarának töltelékdarabjai. A 2. és 3. példa a javított megoldást mutatja. A táblázatot lénia övezi. Ugyanaz a léniaavastagság veendő a kétoldali kísérődarabokhoz is. Ezekkel együtt a táblázat egy egészet alkot és az oldallal szép négyszögbe hozott, miáltal a szedés tükre egészen más képet mutat. De lehet a táblázatot mint a szedés hordozóját kiképezni. A 4. példa ezt ábrázolja. A kétoldali fehér mezők kiindulópontjai a lénia-diszítésnek, amely egyszerű pályában a szedésrajz köré kanyarodik. Az ily megoldást természetesen a legkülönbözőbb módon kombinálhatjuk: a mester-szedőnek ez igen hálás teret nyit ízlésének és kipezeletének kifejezésére. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezt az alkalmazási módot vagy szedésselrendezést nem lehet általában véve minden munkánál érvényesíteni, mert a külső összhangot a mű jellegével és a diszítés stílusával némileg meg kell őrizni. Például katalógusoknál, amelyeknél jobbra az egyöntetűsége törekszenek a szedésben, inkább a 2. példa szerinti megoldást ajánlhatjuk. De prospektusoknál vagy hasonlóknál tulnyomó részben igen sikerülten és eredetien lehet a 4. példában bemutatott tabelladiszítést alkalmazni. Ezáltal elérjük, hogy a táblázat is kedvezőbb elbánásban részesül a munkánál és mi lassan hozzá szokunk ahhoz a tudathoz, hogy a táblázat nem csupán arra való a szedéstechnikában, hogy mindig csak egyszerűen beleékeltezzék a szöveg közé, hanem hogy hozzáértő kezeléssel mellett az oldalt mint egységes egészet domborítsa ki. Dacára annak, hogy a 4. példánál a lénia csak gyöngéden simulnak a szedés és a táblázat köré, mégis mindent helyesen összefognak, összekapcsolják a szedést a táblázattal és így közvetve is elég jól diszítik az oldalt, ami természetesen eredeti oldalnagyságban szembe-tünőbb, mint egy ilyen, erősen kisebbitett példán.

S—n.

Az osztrák-magyar áruforgalmi kimutatás

1912 első félesztendei kötetéből vesszük az alábbi, szakmánkat érintő tételeket. Eszerint Ausztria-Magyarország

	behozatala		kivitele	
	mm.	korona	mm.	korona
Kliékből	85	63.750	77	57.750
Betűkből	1.516	637.000	292	128.100
Kő- és könyvnyomdai gépekből	9.571	1.256.320	1.434	235.660
Könyvkötővászomból	1.038	290.640	118	40.710
Nyomó- és csomagolópapírok-, kartonokból	47.182	3.330.165	212.680	7.306.550
	59.392	5.577.875	214.601	7.768.770

A behozatal tehát az egész vonalon nagyobb volt kivitelünknel, csupán a papírnál változik ez a helyzet a mi javunkra. Egyes cikkeknél nem annyira iparunk fejletlensége, mint inkább a rendelő közönség elfogultsága billenti a mérleget a vámkülföld javára. Megszűnik ez az elfogultság a játékkártyákról szóló tételnél, melynek behozatala 3 mm. 1620 korona értékben, míg kivitele, 1732 mm., 219.964 koronát tesz ki. Tehát a mi „bibliá”-inkon usznak el a kis és nagy pénzek. Tán mondanom is felesleges, hogy a kettős monarchia eme kimutatásában mi — magyarok — csupán a behozatal rovatában vagyunk képviselve — egy tekintélyes számoszloppal.

St-rz.

ki, míg a tiszta nyereség a 3,052.500 korona alaptőke mellett 434.134 korona az előző évi 415.929 koronával szemben. Ebből osztaléklul részvényenként 36 koronát, 12⁰/₁₀-ot fizetnek, míg tavaly 34 korona volt az osztalék. A vállalat megvette a IX., Vaskapu-utca 2. sz. alatti telket. — *Garai-nyomda rt.* cég alatt Garai Mór és fia nyomdavállalata részvénytársasággá alakult át Budapesten (VII., Dohány-utca 1/b) 100.000 korona alaptőkével (100 darab 1000 korona névértékű részvény). — *A Révai testőrek irodalmi intézet rt.* az 1911—12. üzletévben 506.527 (az előző évben 492.893) korona bruttó jövedelmet ért el, amiből 82.268 korona a tiszta nyereség. A vállalat 14 korona = 7⁰/₁₀ osztalékot fizet ki.

Új nyomdák. *Rákóczi-nyomda* cég alatt a sárospataki Trecsányi-féle papírkereskedés nyomdát nyitott. — *A Délmagyarországi és az Unió-nyomdák* Temesvárott december folyamán egyesülnek a üzemüket részvénytársasággá alakítják át. — Ugyancsak Temesvárott Kasztner, Pogány és Neumann-cég alatt nagyobb nyomda van alakulóban. — Jeleztük, hogy *Hungária-nyomda rt.* cég alatt 20.000 korona alaptőkével (400 darab 50 korona névértékű részvény) új nyomdavállalat alakul Hatvanban. A vállalat megalakult a az igazgatóság tagjaiul pedig Sebők Jenő dr., Bindfeld Gyula ügyvéd, Gang Simon kereskedő, dr. Illés Gyula ügyvéd, Littomerick János máv. felügyelő, Rottenstein Lajos, a hatvani néppark rt. vezérigazgatója és Steiner Vilmos kereskedő választották meg. — *Jelenffy Béla* földbirtokos Rákospalotán könyvnyomdát, könyv- és papírkereskedést nyitott; üzlete vezetésével Fischer Károly tanult nyomdászt bízta meg.

Portó készpénzben. Tömegesen feladott nyomtatványok portójának készpénzben való fizethetésére irányuló törekvésekről több ízben megemlékeztünk. Ujabban Berlinben folytak kísérletek egy géppel, mely a nagy mennyiségben feladott egyforma nyomtatványokat bélyeggel látja el, azokat lebélyegzi a meg is olvassa. Berlin több postahivatalában tehát elfogadnak nagyobb postaküldeményeket (levél, levelező-lap, nyomtatvány, áruminta stb.) továbbításra frankójegyek nélkül a a bérmentesítést készpénzben fogadják el. A legkisebb feladható mennyiség 500 példány. Minden ilyen feladott mennyiségnek alakra, súlyra, csomagolásra stb. teljesen egyformának a a bélyegzőgépben való lebélyegzése alkalmasnak kell lenni.

A vaskolléga rohamos terjeszkedését misem bizonyítja jobban, mint az a kimutatás, mely a napokban jelent meg Berlinben. E szerint 1897-ben a Németbirodalomban csupán 12 (7 Linotype, 1 Monoline, 4 Typograph) szedőgép volt üzemben; 1910. év végéig e szám 3156-ra szökött fel. E számban azonban

Pál Manó három szint nyomtató sajtója

November 3-án mutatta be nagyszámu szakmabeli érdeklődőnek egy fordulatra három szint nyomtató gépét Pál Manó okl. gépészmérnök a József-műegyetem technológiáján. Mielőtt a gép ismertetéséhez fogunk, meg kell állapítanunk, hogy a látottak nem elégitették ki a megjelentek várakozását, annál kevésbé, mivel a meghívó üzemi bemutatásra szólott, holott a gép még nagyon messze van attól, hogy üzembe helyezhető lenne, érte ezalatt a normális munkamenetet. Itt inkább csak azon elvek voltak láthatók egy átalakított könyvkötő-arányozó-sajtón, melyeken gondolatát felépítette a konstruktor.

A találmány gerincét ugyanis egy tengely képezi, rajta egyenes sugarakban három formalap, ellátva mindegyik „Matador“-zárókerettel; ezek a három klisé megzárására szolgálnak. A regiszter állítására a zárókeretek mindnégy oldalán levő két-két csavar szolgál, melyek segítségével minden irányban eltolhatók a zárókeretek, anélkül, hogy a formát magát felnyitnók. Egyes klisék nyomtatásánál ez megfelel, de már két vagy több kisebb klisé egyszerűen való nyomtatásánál mit sem ér. A nyomtatótalp hasonlóan van elhelyezve, mint volt a régi fasajtón, vagy mint vágógépeink asztala, rajta a papírv egy kerettel leszorítva. A nyomtatótalp szilárdan áll helyén. A klisék kézi felhordóhengerrel lesznek befestékezve és ugyancsak kézzel merőleges irányban a papírlapra egymásután lenyomva.

Minthogy a papírlap a háromszori nyomtatás előtt nem kerülhet le a nyomótalpról, tehát a beigazítás sem történhet azon, mivel ez mindhárom klisén meglátszana. Ezt a relief beigazítási eljárással kívánja a tervező elkerülni. A netán még szükségessé váló esetleges igazításokat karcolótü és véső segítségével a gépmester által akarja elvégeztetni (tán kivégeztetni?) a klisén; mind olyan dolgok, melyek nem nagyon csábítanak új gépek beszerzésére.

Nem szoltunk még a három festékező-szerkezetéről sem, melyek illusztrációk nyomásánál nem éppen alárendelt szerepet töltenek be, itt a bemutatott gépen azonban kézi felhordóhengerrel vannak egyelőre pótolva. Már maga ez a sok henger (kb. 18 darab) is monstruózsá tenné az egész gépet, ha egyáltalán helyet találhatnak egy kisebb kaliberű gépen. Azonkívül a be- és kirakás kérdése is megoldatlan még. A néhány szónyi magyarázatban ugyan önműködő be- és kirakókészüléket említett a feltaláló, de ilyenek alkalmazását — ha egyéb nem — az is illuzóriussá teszi, hogy a kész nyomtatvány kivitelére és másik iv berakására nem áll elegendő idő rendelkezésre, mivel a tengelyen nyugvó formák egyenes időközökben érnek le a nyomótalpra. Amellett pedig annyira komplikálná a gépet, hogy a kilátásba helyezett 30%-nyi többtermelés ezzel szemben semmit sem jelent.

Végül a festékek oly gyors száradása sincs ma még megoldva annyira, hogy a harmadik forma le ne szedné az előbb nyomott kettőt a papírról.

Mi szivesebben láttunk volna a gép ilyenén való bemutatása helyett egy teljesen megoldott modellt fából, minőt a gépgyárak szoktak készíteni, vagy akár csak rajzokat is.

Kissé kimerítőbben foglalkoztunk a dologgal a szokottnál, de ezt főleg azért, mert magyar találmányról van szó. Nincs kizárva, hogy a technika előbb-utóbb e kérdést is megoldja és megmarad a feltalálónak azon elégtétele, hogy az esetleges kudarctól sem félve, gondolatát ismertté tette.

Steinherz Miklós.

Ólomtisztító készülék. Szedőgépüzemek részére hasznos fémtisztító készüléket hozott forgalomba Duisburgban a Stereofém-társaság „Steros” néven, melyet szabadalmaztatott is a társaság. A készüléket háromféle nagyságban gyártják: szedőgép-, kisebb tömöntő- és nagyobb tömöntőkatlanok részére. E készülék segítségével organikus vizgőzzel tisztítható az ólom és minden részében alapos tisztítási folyamatnak vétetik alá, míg az eddigi tisztítási eljárásnál a fémtisztítópor, a faszén és a gyanta a felszínen maradt és így eddig nem volt olyan alapos a tisztítás, mint a „Steros“-szal.

H.

nincsenek beleszámítva a Mono-type öntőgépek. Az 1911. év elejétől mostanáig pedig ezennél több új szedőgépet állítottak üzembe (ebből egyedül Berlin és környéke 525 új gép esik). Az a tény pedig, hogy az ilyen óriási mérvű szedőgépszaporodás még sem okozott súlyos bonyodalmakat a munkanélküliség tekintetében, csak azt bizonyítja, hogy a német könyvnyomtató-ipar alaposan fellendült.

Beviteli tilalom. Törökországba — az ottani kormány egy újabb intézkedése folytán — a mohamedán tárgyú szentképek és ilyenekkel illusztrált nyomtatványok bevitelle tilos. (Nyilván azért, mert hitetlenek készítik azokat.) Nem meghatározható-e a török kormány gondoskodása, mely ilyen vézetes időkben ráér a nép lelki szükségleteinek ápolására?!

St-rz.

A bizalmiférfi-intézményt Norvégiában is elismerték. Norvégiában a főnökök eddig semmilyen formában nem ismerték el a bizalmiférfi-intézményt; most azonban — egy krisztianiai nyomdában kitört konfliktusból kifolyólag — a főnökök és a munkásság között tárgyalások indultak meg, melyeknek eredménye a bizalmiférfi-intézmény elismerése lett.

A „Stereotypeur” jubileuma. A nyomdászvilágban előnyösen ismert a nürnbergi Kempewerk megalapítója, Kempe Károly által megindított szaklap 25-ik évfolyamába lépően, ez alkalommal annak egyesített 1-2. száma igen művészi kiállításban jelent meg. A lap első 24 oldala, ugy a képek, mint a szöveg rotációs mélynyomás útján állítottatott elő igen szép kivitelben. Különösen feltűnik Kempe Károly arcképe, mely mellékletként van a laphoz csatolva. Ez a remek kivitelű kép a Kempe-Blecher-féle mélynyomású gyorsajtón nyomtatott. A lap ezen része jórésztben a mélynyomással s ennek fejlődésével foglalkozik. A lap másik, könyvnyomdai uton előállított része érdekes technikai közleményeket tartalmaz.

A BETÜÖNTÖDÉK LEGUJABB TERMÉKEI.

Bernhard-iniciálék, Bernhard-kurziv. A Flinsch-féle betüöntöde két újabb betüjét mutatjuk be a 265. oldalon. Az egyik a Bernhard-kurziv, mely kiegészítő betüje a pompás Bernhard-antiquának. Erről is azt mondhatjuk, hogy művésziesség kivitelű betü, mely első helyet foglal el Flinschek gyártmányai sorában. A Bernhard-iniciálékot (rajzolta Bernhard Lucian grafikus művész) talán inkább diszbetűnek lehetne nevezni, mert sokkal alkalmasabb egy-kétszavas címsorok szedésére, mint iniciálisnak (az öntöde mintanyomtatványain sem használták kifejezetten iniciálisnak). A legtöbb betüje kellemes képet mutat a diszkrét kacskaringó alkalmazása

folytán, amelynek célja a betű merevségét enyhíteni; azonban e kacsaringós végződésből egy-egy betűnél unlig elég egy, mert pl. az S, T, X, Y, Z betűknél alkalmazott két-két csígvonal már bántó. Az egész alfabetből főképpen az Y-betűnek a megoldását kifogásoljuk; ez határozottan rossz; Bernhardnak menteségül szolgálhat, hogy a németben rilka betű az Y s ezért talán nem látta fontosnak a betű helyesebb megoldására törekedni, de a magyar nyelvben sűrűn fordul elő s a mi nyelvünk már nem is használja a kettős hosszú akcentust az Y-betűn. A mi szempontunkból tehát e betűt „renoválni” kell. — Egyik mellékletünkön — Tiszteletjegy és cégjegy — két vignettát is bemutatunk; e vignetták a Flinsch-féle betűöntőde új *vignetta-sorozatából* való, mely sorozat körülbelül 60 különféle vignettából áll. Valamennyi finom és izléses dolog.

Wieykn-kurziv. A Majnafrankfurti Bauer-féle betűöntőde legújában egy minden ízben művészi megoldású kurzivval gazdagította termékeinek sorozatát. Az új betű — mely Wieykn Henrik művész alkotása — testvérbetűje a Trianonnak, azonban sokkal elegánsabb annál. Akzidenciákhoz kitűnően használható, amit a betű mintakönyve is eléggé bizonyít. Egyébként a betű jellegének megfelelő diszitőanyag és iniciális egészíti ki a Wieykn-kurzivot, melyből lapunk ezen oldalán mutatunk be néhány sort és egy záródiszt.

HIVATALOS RÉSZ.

Választmányi ülés 1912. évi október hó 4-én. Jelen vannak: elnök, II. alelnök, I. és II. titkár, pénztáros, ellenőr, I. és II. gazda és 12 választmányi tag. Igazolvatávol: I. alelnök, Busay, Szabó, Fekete, Aigner, Brezniczky, Schornstein és Sarló. Elnök üdvözlő a megjelenteket s a választmányi ülést megnyitja. A múlt ülés jegyzőkönyve felolvasatván, észrevétel nélkül hitelesítették. A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Fröhlich Samu és Boros Dező kéretnek fel. Elnök iamereteti a kongresszusnak a Szakkörre vonatkozólag hozott határozatát s jelenti, hogy ez alkalmat azonnal óhajtván kiaknázni, taggyűjtő felhívást bocsátottunk ki, abban a reményben, hogy a szaklársak nagyobb száma, a kongresszus határozatának hatása alatt a körbe beiratkozik. A választmány a bejelentést helyeslőleg tudomásul veszi. Titkár jelenti, hogy a tanfolyam előkészítő munkálatait jórészen befejezte s hogy az előadások a terbe vett időpontban megkezdhetők. Ismerteti a helyiség ügyében tett lépéseit s sajnálattal jelenti, hogy abbéli törekvése, miszerint a tanfolyamok részére valamely iskolában helyiséget eszközöljön ki, teljesen meddő volt s így a szakegyesülettől kellett kérnie a nagyterem átengedését.

A gépszedés köréből.

Léniaanyag előállítása a Typographon. Ha léniákban, reglettákban vagy tézókben hiányt szenvedünk, akkor ezt a hiányt korlátlan mennyiségben pótolhatjuk a Typograph segítségével. Csak megfelelő anyamintát kell megrendelni és a meglévő öntőalakokhoz képest félpelit vastagságtól cicerónyi vastagságig önthetők ömlóniák, a beosztáshoz szükséges tézók és üres sorok 26 cicerónyi hosszúságig. Magától érthető, hogy a megrendelendő anyaminták, melyek a kézi beakasztásra szánt dróton csusztatandók le, nem lehetnek sem rövidebbek, sem hosszabbak az öntőforma nyílásánál. Készíthetünk duplafinom, félkövér, kövér léniákat, valamint táblázatfejekhez szükséges tompakövér léniákat. Minthogy az ilyen léniáknak az alattuk lévő függőleges léniákhoz kell tapadniok, az anyaminta egyoldaluan vésendő be, úgy hogy a lénia husa felül legyen. A megrendelésnél jelezni kell, milyen nagyságban kívánják a léniákat és hogy A vagy B modellű gépre alkalmazzák-e. Az öntés az anyamintának beakasztása és a megfelelő alak beállítása után úgy megy végbe, hogy vagy a kizáróruganyt feszítjük meg mindaddig, míg a léniaöntés tart, vagy pedig minden egyes sor öntésénél a biztosíték karját fadarabkával oldalt nyomjuk.

h.

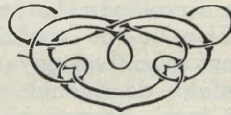
Betűöntődei ujdonságok.

Wieykn-kurziv

Atelier Leo Raabe

Berlin SW, Halleschestr. 5

Fernsprecher Amt VII, 3679

Bauer-féle betűöntőde, Frankfurt am Main

Keleti nyelvek szedése a Linotypeon. Rövid idő óta Newyorkban a Linotypeon arab nyelven szednek, tehát nagy nehézségek leküzdése után már ezen a gépen is szedhetők keleti nyelvek. Eddig ugyanis, mint köztudomásu, a soröntőgépek közül csupán a Typographon lehetett a keleti (jobbról balra olvasandó) nyelveket szedni.

s.

A Linotype anyamintáinak és raktárainak tisztítása. Egy német szaklap hosszabb cikket közöl erről a gépszedés között is eléggé vitatott tárgyról és arra a következtetésre jut, hogy az eddig követett tisztítási eljárásnál sokkal jobb, ha az anyamintákat grafitporral hintjük be. A grafit valóban jó szolgálatot tesz az anyaminták esési zavarainál, ha kis mértékben használjuk, de a tisztítást teljesen mégsem képes pótolni. Az anyaminták bepiszkolódásának főokozója, a por és a nedvesség mellett, olajjal való szinte kikerülhetetlen érintkezésük. Ez utóbbit természetesen a grafit sem tudja megakadályozni. Ha valamely anyaminta rosszul esik, vagy egyáltalán nem esik — ami természetszerűleg a vékonyakkal esik meg leginkább — és egy kis grafitot szórnak a csatornába, újra rendben megy minden. De alig végzünk az egyikkel, már a másik betű kezd rosszul esni. Ez tehát bizonytalan munka. Általában nem szabad várnunk a tisztítással addig, míg akadályok következnek be. A rendszeres tisztítás a leghelye-

sebb, mert csak így bizhat a szedő gépében és nem kell folyton lesnie, vajjon jól esnek-e az anyaminták. Gyakran előfordul, hogy alapos tisztításnál is bekövetkeznek esési zavarok, aminek oka abban keresendő, hogy az alapos tisztítással „alapos” olajozás is jár. Az olaj érintkezésbe jut az anyamintákkal, aminek logikus következménye az anyaminták rossz esése a tisztítás ellenére is. A grafit alatt nem a közönséges fekete grafitot értjük, hanem a minden nagyobb drogériában olcsó áron kapható úgynevezett ezüstgrafitot. h.

A *Typograph automatikus osztókészüléke*. Néhány hónappal ezelőtt megírtuk, hogy a Typograph-gyár már forgalomba bocsátotta azt az új készüléket, mely a gépre erősítve, a kosarat a sor megöntődése után automatica hátrabillenti. Most azután röviden meg is írhatjuk, miben áll e készülék működése. A gép hajtókerekének belső oldalára kupot helyeznek, mely a kellő pillanatban egy fogaskerékkel kerül kapcsolatba. A fogaskerék megfordulása közben egy fogasrudat huz lefelé, mely fogasrudat egy kar a kosár tengelyével hozza összeköttetésbe, ami a kosár automatikus hátrabillenését idézi elő. Ennél a műveletnél az az erős rugó, mely eddig is egyensúlyban tartotta a szedőkészüléket, eléggé megfeszül, hogy a kosár rendes helyzetébe kerüljön vissza és hogy a következő sor lebillentyűzése megkezdőd-

Bernhard-iniciálék.

Bernhard-kurziv.

TRAUBE

**TURTLE RAGOUT • AUSTERN
KAVIAR • HUMMER UND ALLE
DELIKATESSEN DER SAISON
DINERS UND SOUPERS**

Flinch-féle betüöntöde, Frankfurt am Main.

hessék. A gyár lapja szerint a készülék eddigi megrendelőinek nyilatkozatai bizonyítják, hogy az a hozzáfűzött várakozásoknak megfelelő. Ha ettől a készüléktől nem vártak mást, mint hogy a szedőt megkímélik minden sor megöntődése után a kosár hátrabillentésének a fáradságától, akkor elhiszük, hogy ennek a várakozásnak megfelelő. És ez a szedő szempontjából megbecsülendő intenció. Azt azonban kételkedve fogadjuk, hogy a gép szállítóképeségét fokozná, amint azt érdekelt oldalról elhítenni igyekeznek. Mindenki, aki valaha Typograph-gépet működésben látott, tudja, hogy míg a sor meg nem öntődik és az anyaminták a kosár hátrabillenése folytán a maguk helyére vissza nem csuszának, addig új sor szedését megkezdeni nem lehet. Ez így van a kézzel való hátrabillentésnél és így van az automatikus hátrabillenésnél is. A szállítóképeséget csak az fokozná, ha az automatikus hátra- és visszabilentés gyorsabban menne végbe a kézzel való bilentésnél. Ezt pedig az öntőkészülék lassabb, de alapos működése nem engedi még egyelőre meg. S.

Az anyaminták dupla esése a *Linotypeon*. Koch Gellért oldenburgi gépszedő olyan új sint konstruált és szabadalmaztatott, mely a Linotype anyamintáinak dupla esését megakadályozza és így a sok időt rabló korrekturek elkerülhetők. H.

amit teljesítettek is. Miután azonban e helyen csak 4 hétre kapott engedélyt, javasolja: forduljon a választmány a szakgyesülethez a terem további időre szóló átengedéseért. Sajnálattal jelenti továbbá, hogy a szakbizottság tagjainak indolenciája folytán még nem volt lehetséges a gyakorlati vázlatkészítési előadások részére előadókat megnyerni. Kéri a választmányt, hogy hasson oda, miszerint a szakbizottság, hivatásához méltóan a tanfolyami működésből is vegye ki a részét. A választmány a jelentést tudomásul veszi s az azzal kapcsolatos javaslatokat (átírat a szakgyülethez, a szakbizottság tagjainak felhívása) magáévá teszi. A titkár ismerteti a technológiai iparmúzeum átíratát a Messinger-féle előadássorozatra vonatkozólag, vólja, hogy a körnek nem áll érdekében a tanfolyam idejének megállapításába befolyjni. A választmány így határoz. Pénztáros jelentése a pénztár állapotáról és a tagsági forgalomról tudomásul szolgál. Pénztáros jelentése a házi estélyek előkészítéséről tudomásul szolgál. Pénztáros jelentése a házi estélyek előkészítéséről tudomásul vették s egyben felhatalmazatik a pénztáros a legmegfelelőbb terem kibérlésére. Titkár bejelenti, hogy a Grafikai Szemle szerkesztősege az 1914. évi leipzig grafikai kiállítás megtekintésére tanulmányi utazás szervezését vette tudomásul. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Pénztári kimutatás 1912. évi szeptember haváról. Bevétel: Áthozat a mult óról 1223'19 K, 10 darab hitelszövetkezeti részjegy (a 10 K) 100— K, Gutenberg szobor-alap 1201'47 K, Ács Mihály-alap 522'89 K, Tanoncpéldányokért 3'20 K, Tagdíjakból 918— K, összesen 3968'75 K. Tagsági járulékokban befolyt: Államnyomda 6'60, A Nap 7—, Athenaeum 55'20, Auer 1'40, Attila-nyomda 3'20, Az Élet 14'20, Baptisták 1'80, Bagó-nyomda 1'80, Biró és Schwarcz 4—, Breier-nyomda 1'60, Berkovits-nyomda 2'40, Barcza-nyomda 1'40, Brózsza Ottó 1'60, Budapesti Hirlap 14'60, Buschmann Ferenc 8'80, Egyetemi nyomda 5'60, Egyleti tisztviselők 13'80, Európa 4'80, Elek 1'60, Fráter és Társa 1'40, Franklin 53'20, Franklin-fiók 8'60, Fried és Krakauer —'80, Galitzenstein 5'40, Globus és Magyarország 8'60, Grafikai intézet 6—, Grünhut és Steiner —'80, Hungária 6'60, Heisler és Kózl 2—, Heller és Társa —'40, Hamburger és Birkholz 5'80, Hedvig Sándor 1'60, Hornyánszky 14'20, Hedvig Imre 1'60, Jókai nyomda 2—, Krausz és Társa 1'40, Kellner Albert 2'40, Károlyi György 1'80, Kellner Ernő 8'80, Kertész József 1'60, Korvin Teatvérek 15'40, Községi-nyomda 4'60, Kápolnai —'80, Kurc és társa —'80, Légrady 20—, Löbl D. és Fia 8'60, Löbl

Könyvnyomtató munkaköréből.

A kimenesztés. Kimenesztés alatt természetesen azt értjük, hogy a szedendő kéziratnak, bár nincs kimenet a végén, mégis teli sorra kell kimenenie. Ez a művelet a legritkább esetben fordul csak elő könyvszedésnél, mert az nem szokott olyan sürgős lenni, hogy a szedőnek a kimenetig ne adhatnák a kéziratrészletet, bármilyen kevés kimenet van is a műben. De annál gyakoribb ez az eset az újságszedésnél, ahol a szedésideje vége felé egy husz-harminc soros hirt, táviratot is többnek kell szednie, hogy az oldal minél előbb kerülhessen a tömöntőbe. Ekkor azután előfordul, hogy egy fenmaradó fél sort három-négy sorba „hoznak be” úgy, hogy máfélnégyszetnyi nagy, még ennél is több kizárást tesznek a szavak közé. Ezek a nagy lyukak aztán nemcsak a szakember szemét sértik, de még a laikus olvasóra is kellemetlen benyomást tesznek. Ezen egy kis jóakarattal úgy segíthetünk, ha az ilyen nehezen kimeneszthető sorba egy odaillő szót szedünk bele, mely a mondat eredeti értelmét nem változtatja meg. Ez a géppel előállított lapoknál is nagyon jól bevált, ahol a kimenesztés nagyobb nehézségekbe ütközik, mint a kézi-szedésnél, amennyiben a gépszedésnél a kimenesztő sorokat újból le kell szedni. Alig van a napilapoknál olyan szöveg, talán a vezércikket és tárcát kivéve, amelyben az intelligens szedő ne segíthetne magán a kimenesztésnél. Cikkeknel pedig itt-ott kimenetet és új bekezdést is lehet csinálni, anélkül, hogy a szerkesztőségben ezt a csalafintaságot észrevennék. És ha észreveszik is, kellő kimagyarázás után belenyugszik a kérdéses cikk írója is a dologba. Sok évi gyakorlatunkban ez a kimenesztési módszer olyan jól bevált, hogy csak ajánlhatjuk szaktársainknak. h.

Táblázatos szedésben előfordul, hogy a táblázallásban a rovatba bele nem férő szót vagy szavakat, eltérően a táblázatban használt betűfajtól, holmi keskeny betűfajból szedik. Minthogy ezek a keskeny betűfajok leginkább félkövérképűek, a táblázatban használt betűfaj pedig az esetek legtöbbszörében antiqua-metszésű, az ilyen, keskeny betűből szedett szavak, diszharmoniót hoznak létre a táblázat képében. Azért ajánlom az ilyen esetekben, ha nincs a nyomdában olyan keskeny betűfaj, amelynek képe a táblázatban használt betűfajtól nem üt el, avagy ha nem szabad röviditenünk, vagy ha talán a táblázat tere nem engedné meg a két sorba való szedést: úgy a táblázatban használt betűfajnak egy, esetleg két fokozattal kisebb nagyságából szedjük az ilyen be nem férő szót vagy szavakat. Rasofszky.

A körzetek kevésbé való kihasználása általános panasz nyomdatulajdonosok részéről és hozzátelhetjük: nem jogtalanul. A szedők nagy része, ugyanis azon balhiedelemben él, hogy a körzetek csakis a betűöntőde által szállított mintalapok szerint alkalmazhatók s azokat többé-kevésbé jól utánozzák, amely formák azután hamar körismertté és unalmassá is válnak. Természetes, hogy ezáltal a körzet sokoldalúsága meg van kötve, eltekintve attól, hogy a példák gyakran maguk sem teljesen megfelelőek. A körzetek sokoldalú alkalmazásának első feltétele a mesterszedő rajztudása, aminek fontosságát nem lehet eléggé gyakran hangsúlyozni. Rajzolni minden mesterszedőnek kell tudni, de ne legyen művész, semmiesetre azonban félművész. (Már ma halljuk gyakran a panaszt, hogy rajzoló mesterszedőink nem ugyanolyan jó szedők, mint rajzoló, vagy egyáltalán gyenge szedők. Mi lesz még később — a rajzoló művészszedők számának fokozódásával?) Egy kis rajztudás és észszerű munkálkodással még a régibb, kevésbé egyszerű körzetekből és sordiszekből is alkothatunk modernet és nem kárthatjuk a drága anyagot arra, hogy csak minden sátoros ünnepkor kerüljön alkalmazásra. Sok szedőnek hibája, hogy jobb munka átvételekor mindjárt azzal áll elő, hogy nincs semmi megfelelő diszitó anyag, anélkül pedig nem állítható elő e munka modernül. Tehát hamar rendelni valamit! Pedig különösen a régi körzetek között akad gyakran olyan, mely a modern felfogásnak megfelelően

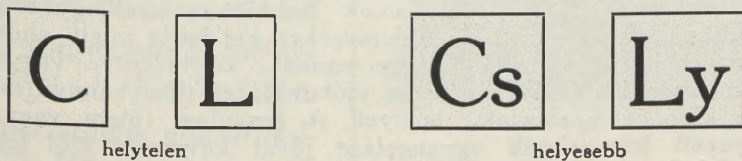
Mór-nyomda 4'40, May-nyomda 1'60 Magyar Hirlap 6'—, Markovits és Garai 2'60, Márkus Samu 6'40, Minerva 3'20, Muskát Béla 1'40, Muskát Miska 3'20, Margó —'80, Mühely 2'40, Merkantil 1'60, Neuwald utódai 3'80, Nyugat 4'80, Otthon-nyomda 1'60, Pallas 36'40, Pannónia 1'60, Pápai Ernő 9'80, Pátia-nyomda 10'40, Pollák és Leopold 1'20, Pester Lloyd 8'40, Pesti könyvnyomda részv.-társaság 24'—, Posner K. L. és fia 16'20, Poldini 1'60, Phoebusz 1'20, Radó Izor 2'40, Rigler J. Ede 5'40, Roth József 4'20, Rózsa K. és neje 4'80, Ruzsnák és társa —'80, Stephaneum 27'40, Székesfővárosi házi-nyomda 35'20, Stúdió-nyomda 3'20, Springer 2'40, Schulhof-nyomda 6'60, Schmelz és Zoltán —'80, Schmidl és Manheim 1'40, Singer és Breitner —'80, Thália 2'80, Tolnai nyomda 10'60, Uránia 7'—, Unio —'60, Világosság-nyomda 48'40, Várnai nyomda 4'80, Weisz Adolf 1'60, Weisz Márton 2'20, Wodianer Fülöp és Fiai 22'— K. Vidékről: Nyiregyháza 10'20, Nyitra 5'—, Szeged 21'20, Kassa 14'—, Turócszentmárton 11'40, Győr 16'80, Szentés —'80, Szombathely 6'40, Temevár 18'80, Selmecbánya 5'—, Liptószentmiklós 4'80, Rózsahegy 4'80, Keszthely 5'—, Kárpát 9'60, Kolozsvár 38'—, Arad 26'— K. Összesen 197'80 K. Egyesektől: Gaál Imre 1'40, Balogh József 2'—, Gondos József 4'—, Vas József 7'—, György József 3'—, Farkas Lajos 4'20, Lányi Béla —'80, Sichermann Lajos —'80, Csillag Sándor —'50, Stalla Márton —'80, Springer Rezső —'80, Weisz Mór —'80, Kleiner György —'80, Reisz Izidor —'80, Skodnitz Jakab —'80, Urbányi Gyula —'80, Politzer Fülöp —'40, Mandl Emil —'80, Preller János —'40, Schwarc József —'40, Klein Simon —'20, Fischer Sándor —'40, Éliás József —'80 K. Összesen 32'80 K.

Kiadás: Törlesztés nyomdazámlára 500'— K, Szerkesztő tiszteletdíja és portója szeptember hóra 161'65 K, Műmellékletekre 120'— K, Szeptember havi Szemle expedíciója 50'95 K, Adminisztráció és portókiaadás helyben és vidéken 19'48 K, összesen 852'08 K. Készpénz e hó végén 1292'31 K, Tíz darab hitelszövetkezeti részvény (à 10 K) 100'— K, Gutenberg-szoboralap 1201'47 K, Áca M.-alap 522'89 K, összesen 3968'75 K.

Tagsági forgalom 1912 szeptember hóban. Beléptek a Körbe: Csete Ferenc, Erdős Antal, Kellner Sándor, Morgenstern Jenő, Pfeifer János II. (Athenaeum), Fischer Sándor (Vérszi), Löwy Mór II. (Auer), Preller János, Klein Simon (Központi), Haberl Antal, Szász József (Egyetemi), Szántó Ferenc (Franklin), Szemző István (Hedvig I.), Oswald Károly (Légrády), Makay Ernő (Mühely), Kohn Sándor (Löbl), Löbövits Sándor (Minerva), Vig Gyula, Gerbán József, Németh Károly, Teszák Sándor (Pesti r. ny.).

sokoldaluan alkalmazható s ilyen kombinációk néha a szakembert is gondolkozásra készítik, hogy vajjon e disz honnan származik? Egyik mellékletünkön bemutatunk néhány példát, melynek mindegyike elég jól demonstrálja, hogy mi mindent készíthetünk a körzetekből egy kis gondolkozással. Ne legyen tehát a mesterszedőnek mindig célja új anyagot felhalmozni, hogy — modernül dolgozhasson s ha már multhatatlanul fontos és szükséges valamely új körzetnek beszerzése, jól fontoljuk meg, mire határozzuk magunkat. Sokkal több intelligenciáról és tudásról tesz mindenesetre tanúságot, ha régi anyaggal körülbelül olyan hatást érünk el, mint az újjal.

Kétbetűs iniciálisok. Több ízben feltűnt, hogy iniciálisok alkalmazásakor nem veszik figyelembe azt, hogy a *Gy, Ly, Ny, Ty, Cs, Sz, Zs* összetett betűk magyarban egy hangot, egy betűt alkotnak. Véleményem szerint, nem volna szabad a két betűből álló, de egy betűnek ejtendő iniciálisnak csak első betűjét iniciális gyanánt kezelni, hanem a másikat is, mint amely kiegészítője az elsőnek, be kellene vonni az iniciális keretébe. Vagyis így:

Mínt hogy manapság nem igen használják a betűöntödétől szállított iniciálisokat, hanem mesterszedőink maguk csinálják a szövegben használt betűfajnak megfelelően, mi sem állhatja útját ennek a hangtanilag megindokolt szedésmódnak.

Rasofszky.

Tördelők figyelmébe. Újabban majdnem minden olyan folyóiratnál, amelyikbe több szerző ír önálló cikket, azt kívánják, hogy az egyes cikkek szerzőinek is küldjenek hasáblevonatokat korrektrába. Ritka az olyan szerző, aki egyéb korrígálási mellett meg tudná állani, hogy a folyóiratnak leginkább a szerkesztő által előírt ortografiába bele ne kontárkodjon. Mínt hogy azonban a folyóiratban csak egyféle ortografia lehet, az ilyen irányu korrektrákat figyelmen kívül kell hagyni. A tördelőnek kellene az egyes szerzőktől visszaérkezett hasábkorrékturákat átnézni és a folyóirat egységes ortografiáját veszélyeztető ilyenmő korrígálásokra a hozzá beosztott szedőknek figyelmét felhívni, hogy e javításokat nem kell megcsinálniok. R.

Hogyan pagináljunk? Kisebb füzet (évi jelentés, prospektus stb.) oldalai éppen úgy lesznek paginálvá, mint valamely más nagyobb mű oldalai. A múltal a paginálas a szövegoldalnál kezdődik, mert a cimoldal legtöbbnyire külön lesz nyomtatva. A gyakorlatban a merkantilszedésnél is ezt az eljárást alkalmazzák. A kis évi jelentés legtöbb esetben csak 8, 12 és 16 oldalra terjed s ezért legjobb, ha ezt egész vagy félivre rendezzük be. Ilyen nyomtatványnál a 14 és 18 oldalas sem tartozik a ritkaságok közé. Ezeknél az iven vagy féliven felüli lapot külön nyomtatjuk, mert kis példányszámuknál fogva a ráragasztásuk nem ütközik nagyobb nehézségbe. Az ilyfajta nyomtatványoknak legtöbbnyire cimoldaluk is van, ez esetben a második oldal várát, tehát a pagina a harmadik oldalon kezdődik. E szerint a 12-oldalas nyomtatvány oldalszáma 10-zel végződik. Azonban ez nem mindig előnyös. Legjobb a cimoldalt és a várátot is beleszámítani, ha nincs is paginájuk. A szövegoldal 3-mal kezdődjék, mert a kilövésnél és füzésnél így célszerűbb. Tehát ami a nagyobb művek-nél előnyös, a kisebb merkantilmunkáknál hátrányos. G.

Tisztátalan újságyomás. Gyakran találkozunk napilapokkal, melyek nyomata a szakember figyelmét annak silány volta miatt magára vonja. Nem mindig tudjuk ennek okát megállapítani, általános azonban a felfogás, hogy a festék piszkolódásának oka újságpapíron

Borsodi Sándor (Studio), Kraljeta Vladimir (Tolnai), Fohn Zsigmond (Thália), Éliás Sámuel (Schmidl és Manheim), Heiszler Jenő (Nyiregyháza), Arady János, Falábu János, Gaal Imre (Szentés), Mődler Ferenc (Győr). Hátralék miatt törlőtetett 38 tag. A hó végén 12 tiszteletbeli, 1455 rendes, összesen 1467 tag.

Mellékleteink. Az októberi számunk mellékleteiről szakbizottságunk a következő bírálatot adta: *A boríték szedése a maga egyszerűségében jó munka, melynek hatását azonban az igen élénkzöld papír, amelyre ez nyomtatott, rontja. A nyomás színezése nincs őszszhangban a papír színével. Pedig a papír megválasztása fontos körülmény s a nyomtatvány külső megjelenésében a legtöbb esetben döntő. A jó szedés és tiszta nyomás gyakran kárba vész, ha a papírt rosszul választjuk. — Az okmánybőlyegpályázat díjazott munkái erre vonatkozó közleményünk illusztrálására szolgálnak. — Számlák. „A számlaformulárek előállítása” című cikk példái. A Grafikai Szemle számlái nem köznapi mérész megoldásu munkák, melyek közül különösen a német sikerű, amely nemes egyszerűségében, jó gyakorlati példa. Igaz ugyan, hogy újszerűségével talán nem mindenki tetszését nyeri meg, de szakemberek az ilyszzerű megoldást bizonyára követendőnek tartják. A számlák színezése nem a legjobb, ami a magyar számlánál szembetűnőbb, ahol ezáltal a szövegnek verzális-szedése tulmarkánnak látszik. Az egyszínbén nyomott oktav számlák közül a Herz-féle a sikerűlebb. Jó a szövegezése s a szöveg csoportosítása, amit a Morgenstern-féle számláról nem állíthatunk. Ennél a szöveg erőszakoltnak látszik, ami részben a nagyon sok szöveg rovására irandó, amivel pedig elég gyakran találkozunk a gyakorlati életben. A számla egyébként folthatásra épült s a baloldalon levő tapétaszzerű díszítés nem díszül kíván szolgálni, hanem a bélyeg folttját tünteti fel. A bélyeg ugyanis e megoldásban a jobboldali felt ellenaulyozására van szánva. Újszerű helyes megoldás e számláknál a feltételek — melyekkel leginkább a számlatáblázat oldalain elszórvá találkozunk — egy helyen való csoportosítása. — Fedőlap. Modern megoldásra törekvő munka, melynél megbocsáthatatlan hiba a szövegben előforduló rossz rövidítés. Ilyen kedvezmények az elerendő forma kedvéért nem engedhetők meg. A díszül használt vörös vonal gyenge, úgy hogy az egésznék felépítése bizonytalannak látszik. Felpöttes vonalak inkább megfelelelek volna e célnak. Az alul elhelyezett szöveg kevés a fönti sorokkal szemben. A középső hasábban alul elhelyezett dísz e hibát eltűntette volna s eredetileg úgy is tervezte azt a szedő, de a rendelő azt eldobatta. Példája ez annak, hogy sokszor jól elgondolt munkáknak a rendelő*

lehet a megőljője. — *Nyomatványkiállítási meghívó.* A cél, amelyre ez készült, modernebb megoldást érdemelt volna. — *Étlap.* Kedves munka, melynek hatását nagyban emeli az alkalmazott papír. Kár, hogy a nyomásra nem fordítottak kellő gondot. A hulló csillagok elrendezése nyugtalan s az egyébként jó szedés hatását rontja. — *Levélfej.* Jó gyakorlati példa. Dacára a markáns betűjellegnek, a munka hatásában jó, valamint a legtöbbszörre gondot okozó oldalszöveg is jól van csoportosítva, amelyben a fehér folt a levélpapír hatásának előnyére szolgál. Az élénkzöld helyelt valamely tört szín inkább megfelelt volna.

SZERKESZTŐI POSTA

R. T. J., Szeged. Kérésére szívesen elismerjük, hogy cikkét terjedelmessége miatt nem közölhetjük. A cikk tárgya — mint annak idején élő szóval jeleztük — nem tűri meg a több folytatásban való közlést s tekintve lapunk szövegrészének szűk korlátait, az egyszerűre való közléstől el kellett tekintenünk. Viszont pedig a cikk tárgya nem olyan fontos, hogy ezért érdemes volna rendkívüli számot kiadni.

Leipzig. A tanulmányut részletes tervét most még nem közölhetjük; ez különben sem sürgős s csak akkor lehet a program megállapításáról szó, ha ismerjük a kiállítási bizottság programját. A programot a résztvevő szakértőkkel egyetértően fogjuk kidolgozni.

A Magyarországi könyvnyomdászok és rokonszakmabeliek szakköre kiadása. Felelős szerkesztő: Wanko Vilmos. — Főmunkatárs: Gondos Ignác. Világosság könyvnyomda rt. nyomása, Budapest VIII, Conti-utca 4

leginkább a papír rossz minőségére vezetendő vissza. Esőtlen, száraz nyarakon a papírgyártáshoz szükséges facsiszolat ugyanis nem sikerül oly jól, mint az esős időkben. Az ilyen fogyatékos papírt jobban kell áztatni, hogy világos és tiszta nyomást érhessünk el rajta. Ahol a papír áztatására nem fektetnek nagy súlyt, ott némely részletek szürkén, mások meg lulságosan feketén nyomódnak. A papír egyenletes áztatásával ezt a bajt el lehet hárítani, s a festék felhordás mérvét csökkenteni lehet, miáltal a fedőképesség egyenletesebbé válik. Oka lehet azonban a piszkos nyomásnak a hengerek helytelen beállítása is. A hengerek helyes állítása éppen ezért nem hagyandó figyelmen kívül, különösen a festékfeladó hengerek méltatandók kellő figyelemre, mert ezeknek helytelen állítása a forma befestékesítését egyenlőtlené teszi.

T. R.

Fára szerelt tömöntött lemezekről való nyomtatás. Tömöntvények nyomtatásakor mindenekelőtt arra kell ügyelni, hogy a lemezek jó, erős alapzatúak s hogy az alkalmazott ducok megfelelően előállítottak legyenek. Fát, amely könnyen elhuzakodik, avagy egyenlőtlen magasságú, nem volna szabad alapnak használni, minthogy nagyban megnehezíti az egyenetlét. A lemezeket kellősisítés miatt alulról is kell egyengetni. Ha tehát falábon vannak, kényszerítve vagyunk a lemezt levenni a fáról. Ez pedig időt rabló és nem könnyű munka, amely különös gyakorlatot igényel. A fémlábon (ólom vagy vas) elhelyezett lemezeknek egyenetlése jóval kevesebb időt igényel, mint a faducokra szögelt tömöntött lemezeké.

R.

Világos helyek körforgógép-tömöntvényekben. Gyakran tapasztaljuk, hogy tömöntvények nyomásakor, valamint újságnymáskor a szövegben foltos helyek támadnak. Ha azon az eredeti lemezen, amelyről az anyalemezt készítettük, nincsenek meg azok a világos helyek, amelyek ezeket az öntvényen létrehozzák, akkor meg kell vizsgálni, vajjon az általunk készített anyalemezben vagy az öntésben rejlik-e a hiba. Anyalemezeket, amelyeket tömöntött lemezekről ütünk le, jól megnyomva erősen meg kell száritani, különben könnyen keletkeznek rajtuk hólyagok, amelyek azután az öntvényen lyukká válnak. Ha az anyalemez rendben van, akkor a hiba talán az öntőkészülék tulajgyors megnyitásában keresendő. Az öntőalapatnak egyenetlensége is okozhat ilyen világos helyeket. Egyébként pedig szem előtt tartandó mindenkor a régi szabály: meleg öntőkészülék, hideg öntés!

R—r.

Fémiparművészeti autotypia-árjegyzék készítéséhez szakember,

aki önállóan dolgozik, állandó alkalmazásra kerestetik. Pályázatok a kor és állás megadásával, valamint rövid kivonatu bizonyítvány-másolatokkal, fizetésigénnyel, fényképpel és esetleg egynéhány önállóan végzett próbamunkával „W. S. 5808” jelisével a Rudolf Mosse hidetési irodába, Wien I. küldendők.

LESSING-ANTIQUA

MINT KÖNYV- ÉS CÍMIRÁS ELSŐRANGU!

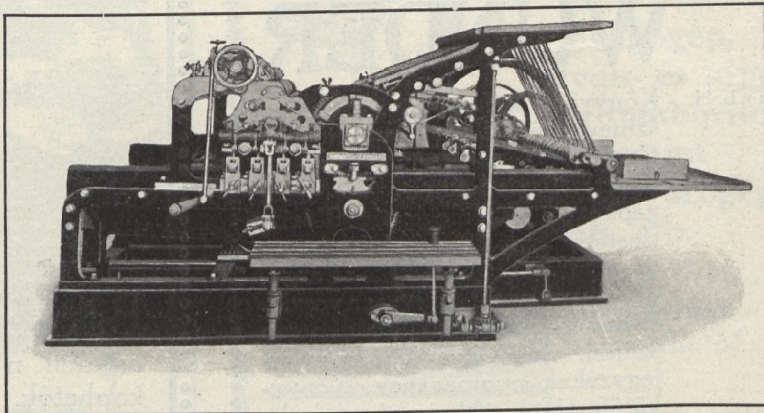
WILHELM WOELLMER'S

BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNIAGYÁRA / BERLIN SW 48

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

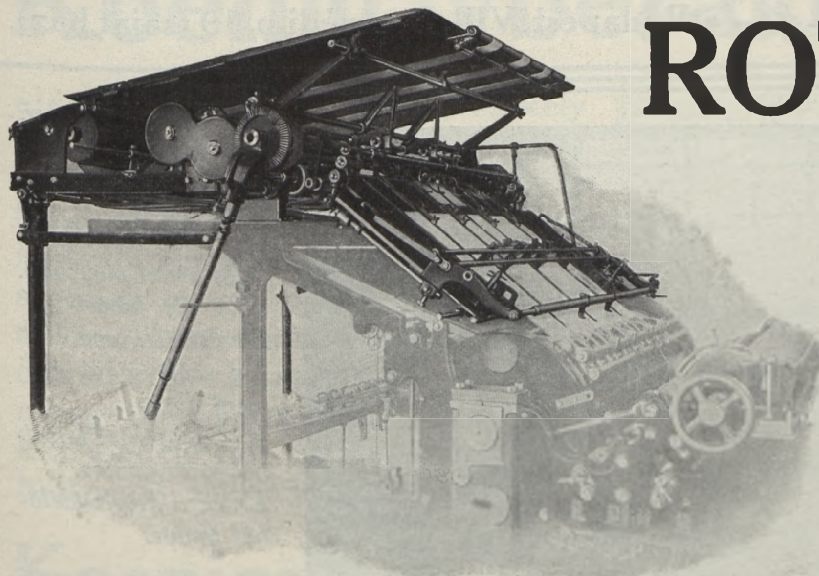
GÉPGYÁRA / BUDAPESTEN

Könyvnyomdai gyors-sajtók vasuti rendszerü menettel. Könyvnyomó gyorsajtók két- és négy-pályás görgő-járáttal. Kromótipiai gyorsajtók rövidített ivkivezetőkkel és gyűrűs kirakódob segítségével. Kétfordulatu gyorsajtók előlkirakóval. Könyomdai gyorsajtók görgő-pályával. Könyomdai kézisajtók és könyvkötészeti gépek

Körforgó nyomógépek ujság- és illusztrációnyomásra, meghatározott és változtatható ív nagyságok számára készülnek.

Az éjjeli női munka megszüntetése alkalmából fontos!

ROTARY

ÍVBERAKÓ-KÉSZÜLÉKET

a bel- és külföldi nagyobb nyomdák üzemében eredményesen alkalmazzák az egy- és kétoldali berakáshoz, mivel ezek a gyorsajtók teljes kihasználását lehetővé teszik, miután a papír a gép működése közben is felrakható. Minden gyorsajtóhoz hozzászerezhető. Teljesítő képessége 4000 ívig óránként.

SCHROEDER, SPIESS & CO G. M. B. H. LEIPZIG

KÉPVISELŐ: TANZER MIKSA, BUDAPEST, VII, AKÁCFA-UTCA 50. TELEFON 13-70

BERLINI KŐ- ÉS KÖNYV-
NYOMDAI FESTÉKGYÁR

HANS WUNDER

G. m. b. H. Könyv- és könyomdai, fekete és színes festékek. Legjobb minőségű **Germania**-hengeranyag bármely rendszerű gép számára (körforgógéphez is). Különlegesség: **Gloria**, (festékpótanyag), a festék lehuzódását meggátolja. Fénykék **Perga**, nagyon elterjedt és szívesen veszik. **Wunder**-fekete, fénylik és gyorsan szárad, ezért igen ajánlatos árjegyzékek nyomásához. Könyvkötőfestékek. Átnyomó-papírok: **Rekord**, berlini és transparent

VEZÉRKÉPVISELŐSÉG ÉS EGYEDÜLI RAKTÁR:
GOLDSTEIN ADOLF, BUDAPEST
VII, KAZINCZY-UTCA 32. SZÁM. TELEFON 23-41

RIGLER JÓZSEF EDE

PAPIRNEMÜGYÁR
RÉSZVÉNY-
TÁRSASÁG
BUDAPEST

Borítékok

minden nagyságban és minőségben kaphatók. Külön készítésű borítékok gyorsan és jutányos áron készíttetnek. Ablakboríték-különlegességek. Gyászkeretű borítékok készítése. A különféle borítékok gyártására a legmodernebb gépek állanak rendelkezésünkre

HERBST S. FOTOKEMIGRAFIAI MŰINTÉZET

Budapest, VIII, Bezerédi-u. 19 (saját ház)

TELEFON:
JÓZSEF 4-24. SZ.

A legtokéletesebb és legjobb gépekkel felszerelt műintézet elfogad minden a reprodukáló szakba vágó munkák kifogástalan kivitelét. Különösen ajánlja rézbe maratott címke-készítményeit mindennemű ipari célokra.

Különféle klisék
ipari célokra
raktáron

TELEFON:
JÓZSEF 4-24. SZ.

*Megrendelő!
Az iroda azért van,
hogy pénzt vigy oda.
„Az idő pénz!”
Herbst jelszava,
Ne szólj sokat és
menj haza.
A kiszolgálás Herbst-
nél jó és pontos,
És ez a megrendelő-
nél fontos.*

Figyelmeztetjük
ciklus-
hirdetésünkre

MŰVÉSZI KIVITELŰ

RAJZOK ÉS

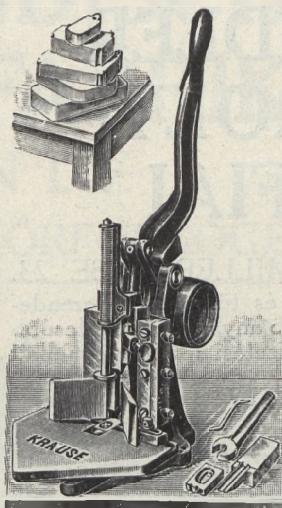
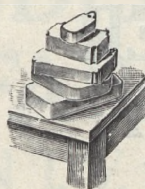
KLISEK

KÖNIG és BAYER-nél
BUDAPEST, VII. KAZINCZY-U. 32.
4-83: TELEFON: 4-83.

MINTÁK, AJÁNLATOK ÉS VÁZLATOK DIJ-
MENTESEK. FELVÉTEL HÁZON KIVÜL IS

KRAUSE

Egyetemes
sarokgömb-
lyító- és sarok-
levágógép,
lyuk- és ujjas-
ürdomborító,
valamint
szemverőgép
stb., stb.

Sokoldaluan
használható!

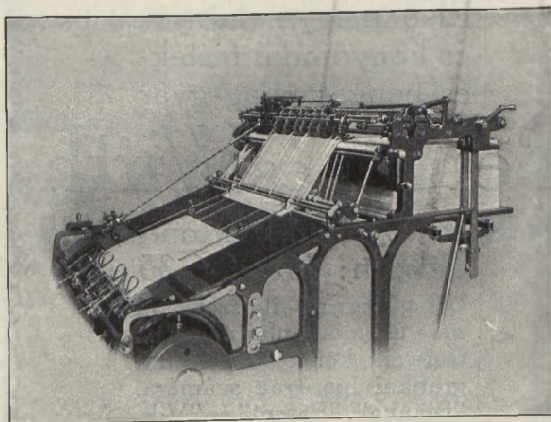
Önműködő sajtolással, kézi hajtásra (asztalra is állítható). Betét magassága 7 centiméter. YR jelű gép ára vám- és bérmentve 130 K

Karl Krause gépgyár Leipzig 13

Képviselet: KAUFMANN GYULA grafikai szaküzlete,
Budapest, VII., Kertész-utca 48. szám. Telefon 75-48

Koenig ívberakójának

előnyei: könnyű kezelés; csekély erőszükséglet, miután légszivattyu nélkül működik; az összes papírfajták feldolgozásához alkalmas; önműködő asztalemelés a papírvastagságának megfelelő külön beállítás nélkül; kényelmes alakváltoztatás; önműködő kikapcsoló szerkezet; mozgó oldalilleszték. A gyakorlatban kitűnően bevált és kiváló használhatóságát elterjedettsége bizonyítja.

Koenigs Bogenanleger

Maschinen-
fabrik — **Leipzig**

Fabrik in

Guben

CS. ÉS KIR. UDVARI BETÜÖNTÖDE,
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS VÉSŐINTÉZET

BRENDLER KÁROLY ÉS FIAI

WIEN, VI. BEZ., MILLERGASSE 23.
Szállít teljes nyomda- és tömöntöde-berende-
zéseket a legmodernebb anyaggal a legolcsóbb
és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett

Magyarország és az összes Balkán államok
vezérképviselője:

Kubinyi János, Budapest, V. ker., Erzsébet-
tér 15. szám, I. emelet. (Marokkói ház.)

Költséglőirányzatokat és mintalapokat kész-
séggel díjmentesen rendelkezésre bocsájtunk

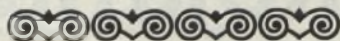
GRAFIKAI SZAKÜZLET KAUFMANN GYULA

BUDAPEST, VII
KERTÉSZ-UTCA 48. SZ.
TELEFON-SZÁM 7548.

KARL KRAUSE
gépgyár, Leipzig
POPPELBAUM
cs. és kir. udv. betüöntöde
R. GERHOLD
rézmetsző műintézetének
KIZÁRÓLAGOS KÉP-
VISELETE

KÖLTSÉGVETÉSSEL, ÁRAJÁNLA-
TOKKAL DIJTALANUL SZOLGÁL

HENGERÖNTŐ-MŰHELY LAPOS ÉS KÖR-
FORGÓ-GÉPEKHEZ. OLCSÓBB ÉS JOBB
AZ OTTHONI ÖNTÉSNEEL

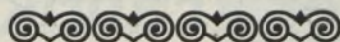
Első magyar könyv-
és nyomdai festék-
és hengeranyag-gyár

Berger és Wirth

Budapest, IX. ker., Márton-utca 19

Telefon: József 6-35

Ujság-, diszmű-, illusztráció-,
mű- és mindenfajta színes
festékek, kencék, bronzok a
grafikai iparágak számára.
"Bianka", "Patent" és "Vik-
toria" hengeranyagok koc-
kázott és sima táblákban.

TÖRZSGYÁR: LIPCSE. FIÓKGYÁRAK:
BARMEN, BERLIN, SZENTPÉTERVÁR,
FLORENZ, PÁRIS, LONDON, NEWYORK

WALDMANN FERENC

BUDAPEST, V,
FALK MIKSA-U.13

PAPIRGYÁRI RAKTÁR

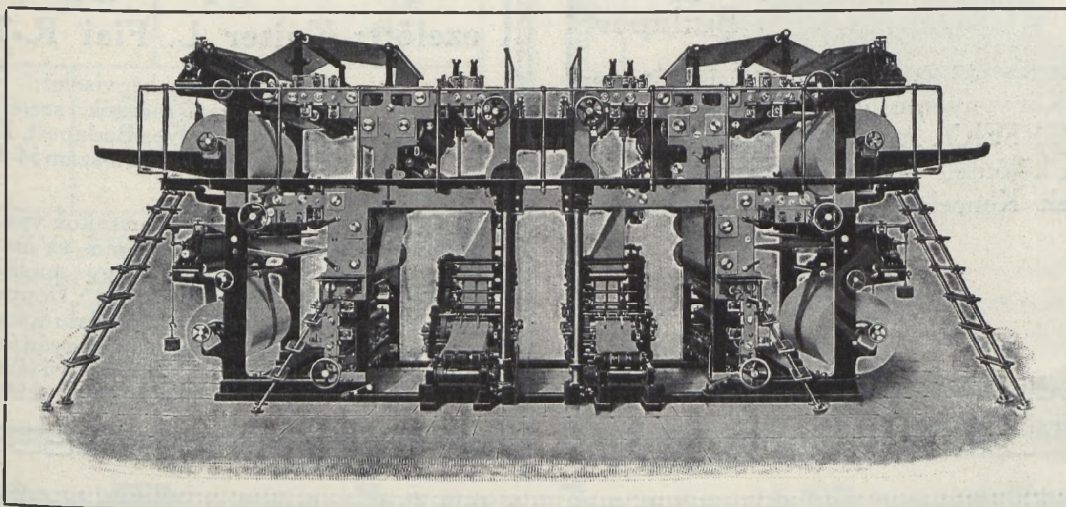
CÉGJEGYZŐK: ACZÉL
MÁRTON, BILD LIPÓT.
TELEFON INTERUR-
BAN 96-19 ÉS 142-51

Állandó nagy raktár a nyomdászati
szakmában előforduló papirban. Több
előkelő papirgyár lerakata. Különleges-
ségek: különféle boríték- és levélpapir,
kromó-, illusztrációs nyomó- és könyv-
papirokbán. Kívánatra papírmintákat
azonnal küldünk ingyen és bérmentve

VOGTLÄNDISCHE MASCHINENFABRIK A-G

PLAUEN I. V.

EURÓPA LEGNAGYOBB KÖRFORGÓGÉPGYÁRA

Legnagyobb munkaképességű 64 oldalas négy-
tekerces, teljesen szalagnélküli körforgógép

64, 60, 56, 52, 48, 44, 40, 36, 32, 30, 28, 26, 24, 22, 20, 18, 16, 14,
12, 10, 8, 6, 4 és 2 oldalas hirlapok nyomtatására és hajtogatására.

*Ezen körforgógép-típusból eddig 30 darab részint szállítottott,
részint megrendelés folytán építés alatt áll.*

Az utolsó öt év alatt 85 darab

négy- és kéttekerces körforgógép, 64 illetve 32 oldalas
lapok nyomtatására szállítottott, illetve megrendelés foly-
tán épülőfélben van. Felülmulhatatlan teljesítőképesség!

*Mindenféle körforgógépek gyártása ujság-, illusztráció-, mű-, jegy- és
hasonló nyomtatványok nyomtatására. A legmodernebb öntödei beren-
dezések. Kompletts gyorsöntőgép Rotoplate. Hajlító- és adjusztálógépek*

Számítások és árvetések készséggel adatnak. Képviseelő Magyarország és Ausztria részére
PAUL KEIL, WIEN XVIII., WÄHRINGERSTRASSE 135

Gleitsmann

Brüsszeli világiállítás
1910: Grand Prix.
Turini világiállítás
1911: versenyen kívüli
jurytag.

E. T.

könyv- és
könyomdai festékgyárak
Budapest

Különlegesség: gyorsan száradó fekete festékek. Könyvnyomáshoz: CITO. Könyomáshoz: PERFEKT. A festékek több minőségben és különféle árakban kaphatók. Színes festékek. Kencék. „Saxonia” hengeranyag.

Képviseli: Tanzer Miksa, grafikai szaküzlet
Budapest, VII, Akácfa-utca 50. Telefon 13-70

LEGRÉGIBB GYORSSAJTÓGYÁR AZ
EGÉSZ BIRODALOMBAN. ALAPITVA
1848. GYÁR: MÖDLING. WIENI FIÓK-
TELEP: III, WEISSGÄRBERSTR. 22—24.

Mödlingi Gyorssajtógyár

ezelőtt: Kaiser L. Fiai R.-T.

Magyarországi képviselő:
Róna József mérnök, szerelő-
és gépműhelye, Budapest, III.,
Bécsi-ut 42. Telefon-szám 54-48.

Egyszerű könyvnyomdai gyorsajtók vasuti és körmozgású menettel. Kromó- és autotipia-gépek frontkirakóval vagy anélkül. Rapid-gyorsajtók görgőjáráttal. „Doppel-rapid” Miehle-rendszerű kétfordulatu gyorsajtók. Különleges körforgógépek gyártása. Tökéletes kivitel, gyors és igen könnyű járás. Különféle új és javított gépek nagy raktára.

Perl fraktur - ciceró antiqua

egy viszonylik egymáshoz, mint a törpe az óriáshoz és mindazáltal e két különböző törzsű írásfaj — az anyaminták rövid időt igénylő kicserélése után — a

TYPOGRAPH

egy és ugyanazon szedőszerkezetén szedhető. Szedőgépeink

előnyei: az olcsóság, az egyszerűség és az üzembiztonság

révén utat nyertek a nagy- és kisüzemekbe, s a régi hivek számát állandóan szaporítják. Saját érdekében kérjen felvilágosítást, melylyel szívesen szolgál a

Typograph G.m. **Setzmaschinenfabrik** Berlin NW. 87
b. H. Huttenstraße 17/20

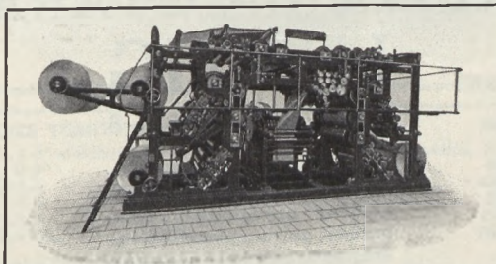
Magyarországi képviselő: ADLER J., Budapest, I. kerület, Fehérvári-út 16. szám.
Budapesti képviselő: TANZER MIKSA, Budapest, VII. ker., Akácfa-utca 50. szám.

HERMANECI
PAPIRGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST VI, GYÁR-U. 38

GYÁRT: FINOM, FAMENTES
IRODAI ÉS MERITETT, RAJZ-
ÉS SZINES PAPIROKAT, STB.
ROTÁCIÓS PAPIR GYÁRTÁSA

Maschinenfabrik
Augsburg-
Nürnberg A.-G.

Gyorsajtók és nyomdai
körforgógépek

Képviseelő Magyarország és Ausztria részére
POLACSEK JÓZSEF
WIEN, IV. BEZ., BELVEDEREGASSE 3.

A Bernhard-antikvából
szedett nyomtatványokból
álló gyűjtemény már megjelent!
Mindegyik nyomtatvány ujszerű
szedésbeli megoldásu és szinezésu
gyakorlati példa! * Nyomdáknak
kivánatra díjmentesen megküldi:
Flinsch Betüöntőde
Frankfurt a. Main * Szentpétervár

JULIUS KLINKHARDT BETÜÖNTÖDÉJE ÉS RÉZLÉNYIA-GYARA LEIPZIG

LIEBIGSTRASSE 4-8

Modern és izléses betük, körzetek stb. elismert elsőrendű kemény anyagokból. Tömöntőde, galvanoplasztika, bélyegmetzés, rézlényia gyár, vésnői intézet, szerszámgyár

Mintakönyveket szívesen küldenek a cég magyarorsz. képviseelői

GROSZ ÉS KALLÓS

GRAFIKAI SZAKÜZLET
BUDAPEST, VIII, JÓZSEF-KÖRUT 9
TELEFONSZÁM 130-31

Nyomdaberendezések minden nagyságban a legrövidebb idő alatt eszközöltetnek

FISCHER ÉS MIKA BETÜÖNTÖDÉ R.T. BUDAPEST

VI, RÉVAY-UTCA 6. SZ. TELEFON 28-62

Elvállal egész nyomdai berendezéseket. Célszerű és divatos könyv- és cimbetükből nagy választékot tart. Készletben tart: szerb és héber betüket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat a legjobb minőségben. Ajánlja szab. nyomdai vonalzó berendezését táblázatszedéshez. Egy oktáv garnitúra 20 K

GRAFIKAI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Saját gyártmányú amerikai tégelynyomó-sajtók, papírvágó-, perforáló-, korrekturalehúzó- és lemezollógépek. Szedőhajók, sorzók, stégek, zárókarikák, vas-üstégek és különféle használt és tökéletesen javított nyomdai és könyvkötőgépek raktára. Mindenféle gépek javítása, ugyancsak teljes nyomdák áthelyezése elfogadatik. Teljes nyomdaberendezések jutányos árak mellett szállítanak.

BUDAPEST, V, CSANÁDI-UTCA
3. SZÁM. TELEFON-SZÁM 52-71

AUTOTIPIA
FOTOTIPIA

Készít horgany- és rézmarratású kliséket a legszebb kivitelben. Házonkívüli felvételeket, ugymint építmények, gépek, tájképek, festmények és iparművészeti tárgyakról a legjutányosabb árak mellett.

FOTOLITO-
GRAFIA

TELEFON 679

TELEFON 679

RÉZLÉNYIAGYÁRTÁS, TÖMÖNTÖDÉ
ÉS NAGY MECHANIKAI MŰHELY

ELSŐ MAGYAR **B**ETÜÖNTÖDÉ

Dus raktárt tart magyar és minden idegen ékezetűkönyv- és cimbetükből, valamint körzetek, rézlényiak és különféle felszerelési anyagokból.

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
BUDAPEST, VI. KERÜLET,
DESSEWFFY-UTCA 32.
TELEFON 23-70. SZ.

GALVANOPLASZTIKA, ÓLOMZÁR-
GYÁRTÁS ÉS BÉLYEGZÖMETSZÉS

Teljes könyvnyomdai berendezések — gyorsajtókkal egyetemben — a legjutányosabb feltételek mellett, rövid idő alatt foganatosíthatnak.

EGYETEMES TABELLAALAPZAT, CZETTEL ÉS BENDTNER SZABADALMA

KLISÉK: AUTOTIPIA,
KROMÓTIPIA, FOTO-
TIPIA ÉS FOTOLITO

KÖNIG ÉS TÁRSAI

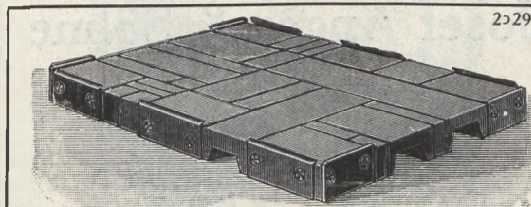

FOTOCINKOGRAFIAI
MŰINTÉZETE, BUDA-
PEST, VII. KERÜLET,
WESSELÉNYI-U.54.SZ.
TELEFON-SZ.: 127-65

MINTÁK ÉS VÁZLATOK DIJTALANUL

Tömöntvény-alátétek.

I. Szorítókapcsok (facette) és ürpótlók,
pontos kidolgozásuk folytán a legelterjedtebbek és legkedveltebbek

20292

Kvartoldal: 4 sarok-, 2 középszorítókapocscsal és ürpótlókkal.

TELJES TÖMÖNTVÉNYALÁTÉT-KÉSZLETEK:

	Márka
BI: 4 8° oldalhoz à 11 x 17 cm sarokszorítókapcsok, ürpótlók	33.50
BII: 8 8° " " à 11 x 17 cm " " " "	67.—
BIII: 16 8° " " à 11 x 17 cm " " " "	134.—
BIV: 4 4° " " à 17 x 22 cm sarok- és középszorítók, " " " "	59.—
BV: 8 4° " " à 17 x 22 cm " " " "	118.—
BVI: 4 folio " " à 22 x 34 cm " " " "	109.—

AZ ALÁTÉT-ÜRPÓTLÓK EGYSEGÁRAI:

„Blanco” alátét ürpótlók 1000 négyzetcentiméternyi felülethez	25.—
Sarok- és középszorítókapcsok darabja, 4x4 cicerós.....	—70
8x12 cicerós.....	1.—

II. Csatornás vasalátétürlapok,

mindenféle nagyságban és rendszerben gyártva. - Árak:
négyzetcentiméterenként 3 pfg. — 3 cicerós szorítókapocs 35 pfg.
4 cicerós szorítókapocs 40 pfg. — új hajócskak, darabja 55 pfg.

Kempewerk-gépgyár, Nürnberg

Különlegességei: tömöntődei, chemigrafiai és galvanoplasztikai gépek és a nyomtalóiparban használatos mindennemű vasanyagok.
Magyarországi képviselő: GOLDSTEIN ADOLF grafikai szaküzlet,
Budapest, VII., kerület, Kazinczy-utca 32. szám. Telefon 23-41.

Ne vásároljon semmiféle

Ha bármilyen
gépjavításra
van szüksége
szólítsa fel a
József 11-91
telefonszámot

perforálógépet, perforálóléniát, számláló és számozógépet lábhajtásra, kézi számozókészüléket, jegynyomó-, számozó- és fűzőgépet, sodronyt, vágógépet, karton- és papírlemezvágoollót stb., mielőtt árajánlatot nem kérne a

Herrmann és Karig gépgyártól

Budapest, VIII. kerület, Mária-utca 24-26. szám

Block és Block-díaz

BERTHOLD H.

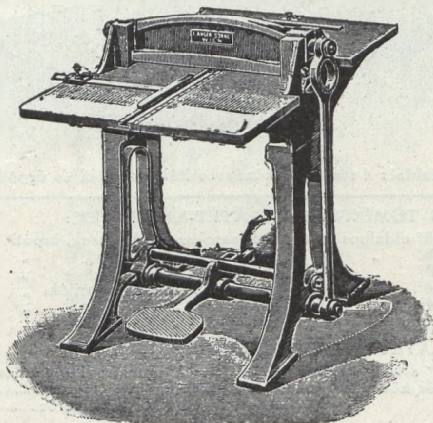
RÉZLÉNIAGYÁR ÉS BETŰ-
ÖNTŐDE RÉSZVÉNY-TÁRS.

BERLIN SW

Kizárólagos vezérképvi-
selőség Magyarországon
és a Dunai tartományok
részére

PUSZTAFI ZSIGMOND • BUDAPEST V

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE
WIEN-HERNALS, HAUPTSTR. 122
Josef Anger & Söhne

Szállít legújabb és legjobb szerkezetű gépeket könyv- és könyomdák, papírgyárak, könyvkötők, üzleti könyveket készítő gyárak, dobozgyártók részére legolcsóbban s a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. Magyarországi képviselő

Silberer Adolf, grafikai szaküzlet Budapest, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

CINKOGRAFIAI
S MŰINTÉZET S

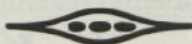
**KOBLINGER
GYULA**

BUDAPEST, VII. KER.,
CSENGERY-UTCA 22.
TELEFON-SZÁM 14-61

KÉSZIT MINDENMŰ KLISÉKET MŰVEKHEZ, FOLYÓIRATOKHOZ, VALAMINT ÁRJEGYZÉKEKHEZ, HIRDETÉSEKHEZ. ÉPÍTÉSZETI STB. TERVEKET FOTOLITOGRAFIAILAG SOKSZOROSIT

STEMPEL D.

BETÜÖNTÖDE • R.-T. • FRANKFURT AM MAIN

RÉZLÉNIAGYÁR

Gyártja a Mergenthali szedőgépbetűit kézi szedésre való használatra. Galvanoplasztika. Vésnöki intézet. — Kiválóan szép és praktikus újdonságok a modern nyomdai munkák kiviteléhez, úgymint. könyv-, akcicens-, körlevél- és írott betűkből, iniciálék, körzetek, ornamentek, díszítések, polytypok, vignetták stb. Több ötszáz személynél foglalkozásban. Kivitel minden országba. Ékezetek minden nyelvhez.

Költségajánlattal és mintákkal készséggel szolgál a magyarországi vezérképviselő

SILBERER ADOLF, grafikai szaküzlet
BUDAPEST, VII, Akácfa-utca 45. Telefon 152-11

FŐKÉPVISELET ÉS ÁLLANDÓ RAKTÁR
MÜLLER TESTVÉREK
 BUDAPEST, V, SÓLYOM-UTCA 13. SZÁM

WOTTITZ MANFRÉD

Budapest, V, Bálvány-utca 12. Telefon 18-99.
 Dombornyomásokhoz való stanznik, fototípiák,
 kemigrafiák, autotípiák, klisék három- és négy-
 színű nyomáshoz. Fényképfelvétel házon kívül

Gutenberg-Haus Gebr. Geel, grafikai szaküzlet

Wien VII₂, Lerchenfelderstr. 37

TAVIRATI CIM: GEEL, WIEN. FÍOKTELEP:
 PRÁGÁBAN. ALAPITTATOTT 1884. ÉVBEN.

MAGYARORSZÁGON KÉPVISELI: KRAMMER
 LIPÓT, BUDAPEST, VI, BAJNOK-UTCA 26. SZÁM

AZ EREDETI MERGENTHALER

**A Mergenthaler
 Setzmaschinen-Fabrik**

L & M kétturás

Gutenberg-gyorssajtói

1700—2400 példány óránkénti
 nyomóképességgel. — Kétturás

Centurette-gyorssajtók

óránkénti 3000 példány nyomó-
 képességgel.

LINOTYPE

SORSZEDŐ- ÉS ÖNTŐGÉPEK

kizárólagos árusítói Magyarországon, Ausztriában és a Balkán-
 államokban. Eddig több mint 25,000 db Linotype van üzemben!

A LINOTYPE kilencféle kivitelben készül:
 Egy- és kétbetűs nagy LINOTYPE sorszedő- és
 öntőgép Egy- és kétbetűs LINOTYPE-IDEAL
 sorszedő- és öntőgép Hárombetűs LINOTYPE
 sorszedő- és öntőgép. Két- és hárombetűs kettős
 táru LINOTYPE sorszedő- és öntőgép, négy-
 és hatféle betűtípus szedéséhez. Két- és három-
 betűs hármastáru LINOTYPE sorszedő- és öntő-
 gép hat illetve kilencféle betűtípus szedéséhez.

J. G. SCHELTER & GIESECKE LEIPZIG

BETŰÖNTŐDE • • GÉPGYÁR

Phönix tégelynyomó-sajtó

egyszerű és legfinomabb kivitelű nyomtatványok, autotypiai, valamint három- és többszínnyomások, dombornyomások és stanolások részére. Önműködő kézzelvezető-készülék.

Windsbraut egy- és kétfordulatú gyorsajtó

ujság- és akcicens-nyomások részére. Önműködő ívberakó-készülék. Kitűnő festékező- szerkezet. Önműködő oldal- és mellő illesztékek és ennek következtében kitűnően pontos soreggyen (regiszter) és egyéb előnyök. Kényelmesen kezelhető. Rendkívüli gyorsaság. Óránkint 3400 nyomás érhető el.

Önműködő számozó- és számláló-készülékek.

Betűk, mindenféle körzetek és díszítések, akcicens-munkákhoz, újságokhoz és könyvekhez. Hirdetési betűk. Rézvonalak és rézdíszítések. Arany- és dombornyomású lemezek. Rézbetűk és körzetek könyvkötők részére. — Galvanoplasztika. Maratási műterem. Autotypiai. Teljes tömöntődei berendezések. — Nyomdai kellékek.

Bővebb felvilágosítással szolgál

POLLÁK MÓR

Magyar- és Gácsország vezérképviselője
BUDAPEST, V. ker., Géza-utca 3. I. emelet

10. WEINWURM-ANTAL

BUDAPEST, IV. KÁROLY-UTCA 3.

ALAPÍTÁTOTT
• 1864 •

TELEFON SZ.
• 1700 •

KÉSZIT
CINKOGRAFIAI
CHROMO-
AUTOTIPIAI
KLISÉKET

LEGGONDOSABB
KIVITELDEN

HÁZONKIVÜLI
FÉNYKÉP-
FŐLVÉTELEKET
OLAJFESTMÉNYEK
IPARMŰVÉSZETI
TÁRGYAK, ÉPÜLE-
TEK ÉS BELSŐ BE-
HENDZÉSEKKÖL

ELSO
MAGYARORSZÁGI

FÉNYKÉPÉSZETI

ÉS

CINKOGRAFIAI

SOKSZOROSÍTÓ

MŰINTÉZETE

ELSO ELSORBAN
KIVITELÉS.

KÁROLY-UTCA 3. szám BUDAPEST KÁROLY-KÖRUT SAROK

Admiral! Utolsó újdonság!

A legsikerültebb betűöntődei termék! Előkelő
metszése és formája miatt rendkívül hatásos!

Wilhelm Woellmer's betűöntődéje

és rézlénia gyára : Berlin SW 48

MODERN KÖNYVKÖTÉSZET ÉS ARANYOZÓ MŰINTÉZET

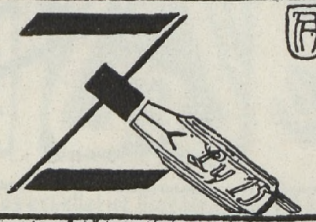
KLEIN FERENC ÉS TÁRSA

BUDAPEST, VI, DESSEWFFY-UTCA 43. SZÁM. TELEFON 54-46

A B C D E F G H I J
 K L M N O P Q
 R S T U V W X Y Z
 a b c d e f g h i j k l m n o
 p q r s t u v w x y z - 1912

ANTIQUA
 BETŰFAJ

Unai-*betük* a szélesfejú tollal írva.
 Kurzív *betük* a nád tollal vetítve.

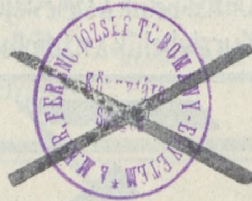
GROTESK
 BETŰFAJ

Antiquabetük. Irasközben a toll állása változik.

A szélesfejú tollal írt vonalak.

A betű vonalában tartott tollal vetített betük.

A B C D E F G H I J K
 L M N O P Q R S T U V
 W X Y Z - Grafikai Szemle
 a b c d e f g h i j k l m n o
 p q r s t u v w x y z - 1912

BUDAPEST NYOMTATÓ
NYITRAV. & FESTÉK

JAPÁN GUTENBERG
JÓRAJZ Búr JÁNOS
Grafikusok hős Előadásai

Ecsétvonalú Betűtípus GRAFIKAI
SZEMLE

Parafával, szélesfejú tollal, nádtollal és ecsettel írt illetve legvelített betűk és dísz

ISTER Eldor

KLINGSPOR
PAUL ET VIRGINIE

Parafával írott betűöntödei betű-és dísz Széles tollal megszarkeztalt betű-és dísz

T. Slattery Co.
Rechnung Aktie Quittung

Typograph
soröntő-szedőgép
Bécs-VI, Theobaldgasse Nr. 8

Tollvondós betűöntödei betű-és dísz Ecsétvonalú öntödei betű-és díszítés

Tízmillió
öntudatos,
szervezett
munkás
tiltakozik a

Vegyünk
részt vala-
mennyien
a holnapi
tüntetésen!

HÁBORU ELLEN!

GYÁROSOK SZÖVETSÉGÉNEK
ZSEBNAPTÁRA
AZ 1913. ÉVRE

ÁRA 2 KORONA
KAPHATÓ A SZÖVETSÉG IRODÁJÁBAN

NEUFELD-ZSIGMOND-ÉS-TÁRSAI-KÖNYVKERESKEDÉSE

Május 1-én megjelent
és nálunk kapható a

NAGY-NAPOLEON EGYIPTOMI-HÁDJÁRATÁNAK TÖRTÉNETE

Írta dr Sándor Lajos
A két kötet ára 24 K
Diszesen kötve 36 K

BUDAPEST-WESSELENYI-UTCA · 3 · TELEFONSZÁM · 51-21

GRAFIKAI SZEMLE SZERKESZTŐSÉGE ÉS KIADÓHIVATALA

SZÁMU **E**LISMERVÉNY

Az 191..... évi hó n utján hozzánk juttatott
..... koronát, szóval koronát
a lapunk 191..... évi számában közzétett b. hirdetés..... közlési díja fejében
köszönettel nyugtázzuk. ☉☉ Nagybecsü támogatásukat továbbra is kérve, maradtunk
Budapesten, 191..... évi hó n
kiváló tisztelettel

BUDAPEST VIII, CONTI-UTCA 4, VILÁGOSSÁG-KÖNYVNYOMDA

An die löbl. Firma

Nr. **B**ESTÄTIGUNG

über
welchen Betrag wir als Insertionsgebühr für die in Nr.
..... 191 der Fachzeitschrift Grafikai Szemle
eingeschalteten Inserate
am 191 dankend empfangen haben.
Ihrer geschätzten Order auch weiterhin entgegengehend,
zeichnen wir mit Hochachtung

Budapest,
am 191

telefon: 136-64-12

László Lajos
és Gyula

prágai sonka-
nagy-raktára
csász. és kir. szab-
sonka-főzőgép
feltalálói. 2736

Budapesten
VII. Szövetség-
utca-11. szám

Gékk. számla-
m. kir. postafika
rékpénztárnál
29152. sz. alatt.

Sürgöny cím:
László Szövetség
utca-11.

Budapest-191

Budapesti

Faint, illegible text on the right edge of the page.

Faint, illegible text on the right edge of the page.

Faint, illegible text on the right edge of the page.

GARAMMINDSZENTI FEMGYÁRI DALOSOK
KÖRE

TISZTELETJEGY

a „Garammindszenti Fémgyári Dalosok Köre” megalakulásának huszonötödik évfordulója alkalmából 1912. évi augusztus hó 20-án este 7 órakor a Tarnóczy-féle kerthelyiségben rendezendő, hangversenyyel egybekapcsolt nagy kerti ünnepélyre E TISZTELETJEGY KÉT SZEMÉLYRE SZÓL

AMRICH
BENEDEK
KÖNYVE
SZAM.

RUMBERGER ERNESZTINE
NŐI, LEÁNYKA- ÉS FIURUHA-TERME
BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRÜT 49

BERGER
ÉS-MEICHSHARDT
MŰASZTALOSOK,
KÁRPÍTÓSOK ÉS
DISZITÓK BÚTOR-
KERESKEDESE
SZOLNOK

ADLER J.

Ékszermontirozásokat mindennemű fémből kiváló szaktudással, jutányosan és gondosan készít. Ezüstöt napi árfolyam szerint vásárol

BUDAPEST, DOB-UTCA 34
TELEFONSZÁM 5-02

A frankfurti Flinsch-féle betűöntő Ehmcke-díszítőanyagja és vignettái

BINGÓ ÉS SCHWARZ
KÖNYVTÁRA
NYOMÁSA

Példák a táblázat és a szöveg összefüggése című közeleményünkhöz

1. példa

2. példa

3. példa

4. példa

“SEMIDOR”
 Ára dobozonként 50 f

A Marchal-féle „SEMIDOR” fém-tisztító kenőcs a legjobb az összes hasonló vegyszerek között. Kitűnően tisztítja a rozett, nikkelt, sötét aranyból és ezüsthől készített tárgyak és ékszerekre sem káros. A „Semidor” doboz egy készítményt tartalmaz, amelybe a tisztítószerbe a tisztítandó tárgyat helyezzük. Ezután a tárgyat langyos vízben megmossuk és száraz ronggyal ledörzsöljük. A tárgyfényes és tisztán lesz.

Példák a körzetek kevésbé való kihatásnálása című közeleményünkhöz

KÖNYVEIM JEGYZÉKE

A Grafikai Szemle 1912. évi november havi számának melléklete

MOBILI

A LEGJOBB KENŐŐLAJ!
 Festékekesekekben kapható. Főelárusító
BÉNI SAMU, SZEGED

HORVÁT LAJOS

GRAFIKAI SZAKÜZLETE · BUDAPEST

VI. DÁVID UTCA 8 · TELEFON 123-09

VEZÉRKÉPVISELETEK: BETÜK: BAUERSCHE GIESSEREI · RÉZ-
LÉNIÁK: ZIEROW & MEUSCH · NYOMDAGÉPEK: A. HOGENFORST
GYORSSAJTÓK: MASCHINENFABRIK JOHANNISBERG · ELVÁLLAL
TELJES NYOMDA BERENDEZÉSEKET · ÁLLANDÓ NAGY RAKTÁR
ÚJ ÉS HASZNÁLT GÉPEKBEN, SZERELVÉNYEKBE, ANYAGBAN

ZELINKA ÉS HALBROHR

Szállít különféle
papirlemezeket
könyvkötészeti és
technikai célokra
minden minőség-
ben s nagyságban

BUDAPEST, SOROKSÁRI-ÚT
37. TELEFON: JÓZSEF 19-00

Szállít géptisztító
rongyot mosva és
fertőtlenítve. ☸
Vesz papirhulla-
dékot papirgyár-
tási célra. ☸☸

BAUER

FRANKFURT A. M. ÉS BARCELONA

ALAPITVA 1837

A LEGRÉGIBB ÉS LEGSZÁLLÍTÓ-
KÉPESEBB BETÜÖNTŐDE

300 MUNKAS ÉS HIVATALNOK · LEGMAGASABB
KITÜNTETÉSEK: ÁLLAMI-ÉREM, GRAND PRIX STB

Vezérképviselő Magyarországra részére:

HORVÁT LAJOS, BUDAPEST, VI. DÁVID-UTCA 8

A világ legrégebb, leghíresebb és legnagyobb nyomdai festékgyára

Lorilleux Ch. és Társa

Iroda és raktár: Budapest IV, Ferenc József-rakpart
27. szám. Telefon 37-58 és 93-29.

Alapítva 1818. évben.
13 gyár és 60 lera-
kat az egész világon.
Az 1899. és 1900. évi
párisi világkiállításon
versenyen kívüli jury-
tag. Grand Prix: St.
Louis 1904, Lüttich
1905, Milano 1906 és
Brüsszel 1910. évben

Magyarországi gyár: BUDA-
FOKON, Budapest mellett.

Fekete és színes festékek a kö- és könyvnyomdai, könyv-
kötészeti és valamennyi grafikai szakma részére. Arany-
és ezüsfestékek. Másolófestékek. Hengeranyagok és azok
öntése. Kencék. Preparált papírok könyomdák részére.

BETÜÖNTÖDE

GENZSCH ÉS HEYSE

Hamburg · München

ajánlja egyenvonalra (Normalschriftlinie) öntött
elismert legjobb gyártmányu hatásos betüit és
diszitményeit művekhez és accidenzmunkákhoz

PÁRIS 1900: ARANY ÉREM
ST. LOUIS 1904: NAGY DIJ
BRUSSEL 1910: GRAND PRIX

Vezérképviselő Magyarország és Ausztria területén:

Kallós Ödön, Budapest VI, Vörösmarty-utca 69-71